

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta
Katedra rozvojových studií

Helena Vavrdová

Diskriminační tendence: Případová studie Tanzanie

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Miloslav Šerý

Olomouc
2013

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a veškeré použité zdroje jsem uvedla v seznamu literatury.

V Olomouci dne

.....

podpis

Děkuji Mgr. Miloslavu Šerému za odborné vedení práce, pomoc a cenné a podnětné rady při jejím zpracování. Dále děkuji organizaci Under The Same Sun, která mi poskytla materiály a důležité informace pro zpracování tématu.

Obsah

Seznam zkratk	6
Seznam tabulek	7
Seznam obrázk	7
1 Úvod	9
2 Cíle práce	11
3 Metody zpracování	12
4 Rešerše literatury	12
5 Teoretický rámec	14
5.1 Diskriminace	14
5.2 Minority a stigmatizované skupiny	15
5.3 Problematika lidských práv a jejich zakotvení v dokumentech	16
5.3.1 Lidská práva a jejich ochrana na mezinárodní úrovni	16
5.3.1.1 Organizace spojených národů	17
5.3.1.2 Africká unie	19
5.3.1.3 Human Rights Watch	21
5.3.1.4 Amnesty International	22
5.3.2 Lidská práva a jejich ochrana na regionální úrovni	23
5.3.2.1 Východoafrické spole enství	23
5.3.3 Lidská práva a jejich ochrana na lokální úrovni	24
6 Stru ná charakteristika Tanzanie	27
6.1 Sjedená tanzanská republika	27
6.2 Tanzanská a zanzibarská ústava	29
6.3 Tanzanské instituce a organizace zašti ující ochranu lidských práv	30
6.3.1 The Commission for Human Rights and Good Governance	30
6.3.2 Legal and Human Rights Centre / Zanzibar Legal Service Centre	31
7 Diskriminované skupiny	32
7.1 Albinismus a diskriminace albín	33
7.1.1 Organizace zabývající se právy albín v Tanzanii	34
7.1.2 Zdravotní stav albín	35
7.1.3 Násilné útoky v í albín m	36
7.1.4 Diskriminace albín	38
7.2 Homosexuálové	40
7.2.1 Organizace podporující LGBT osoby v Tanzanii	41
7.2.2 Diskriminace homosexuál a LGBT osob	41
7.3 Senio i	44
7.3.1 Násilí páchané na starších ženách	47
7.3.2 Organizace v Tanzanii zabývající se ochranou práv senior	48
7.3.3 Diskriminace senior v Tanzanii	49
7.4 Lidé se zdravotním handicapem (HIV/AIDS, postižené osoby)	51
7.4.1 Organizace v Tanzanii zabývající se ochranou práv nemocných HIV/AIDS a postižených	51
7.4.2 Diskriminace osob s onemocn ním HIV/AIDS	52
7.4.3 Diskriminace osob s postižením	54
8 Diskrimina ní tendence, jejich d sledky a potenciální rizika	57
9 SWOT analýza	60
10 Záv r	61

Shrnutí.....	62
Seznam použité literatury.....	62
Seznam příloh.....	75

Seznam zkratek

EAC	East African Community
HRW	Human Rights Watch
CHAWAMA	Association for the Retired and Elderly
CHRAGG	The Commission for Human Rights and Good Governance
IFRC	International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies
ILO	International Labour Organization
LDCs	Least Developed Countries
LGBT	Lesbian, gay, bisexual, and transgender community
LHRC	Legal and Human Rights Centre
NOAH	National Organization for Albinism and Hypopigmentation
OAJ	Organizace africké jednoty
OSN	Organizace spojených národ
TACAIDS	Tanzania Commission For Aids
TALESA	Tanzania Lesbian Association
TAS	The Tanzania Albino Society
UNOHRLLS	The United Nations Office of the High Representative for the Least Developed Countries, Landlocked Developing Countries and the Small Island Developing States
UTSS	Under The Same Sun
ZLSC	Zanzibar Legal Service Centre

Seznam tabulek

Tabulka 1: Přehled místních organizací pro soběpomoc v Tanzanii	24
Tabulka 2: Vybrané indikátory Tanzanie	29
Tabulka 3: Klinické fáze lézí u 350 albínských pacientů; rozdělení podle věku	35
Tabulka 4: Počet útoků na albíny v Tanzanii v období 2006-2012	37
Tabulka 5: Zdroje příjmu seniorů v Tanzanii v roce 2007 (v %)	45
Tabulka 6: Počet žen zavražděných z důvodu podezření z manželství v Tanzanii (Policejní zpráva z února 2009)	47
Tabulka 7: Počet nakažených HIV v Tanzanii (v mil.)	53
Tabulka 8: Počet zdravotně postižených v Tanzanii v roce 2002	54

Seznam obrázků

Obrázek 1: Politické rozdělení Tanzanie	26
Obrázek 2: Celková populace Tanzanie podle věkové struktury	44

„It is not difficult to reject cases of discrimination put before you which are already rejected by public opinion. However, the true test of our commitment to human rights comes when you have to respond to stigmas and discriminations that are still widely upheld by the authorities and general public.“

Erwin Cameron
South African Judge

1 Úvod

Diskriminace je navzdory stále se rozšiřujícím liberalizačním tendencím ve společnosti neustále přítomná. I přes snahu o dodržování lidských práv se běžně setkáváme se situacemi, kdy jsme znevýhodněni vůči ostatním jen kvůli rozdílnému pohlaví, barvě pleti či náboženskému vyznání. Rasová nesnášenlivost stála například během druhé světové války životy několika milionů Židů – teprve po jejím skončení byl koncept lidských práv přehodnocen a kodifikován. Evropské mocnosti však i přes ratifikaci deklarací a smluv nadále porušovaly lidská práva v koloniích, kde bylo domorodé obyvatelstvo segregováno od evropských obyvatel, a například Spojené státy zrušily rasovou segregaci až v 60. letech 20. století. Tendence vymezovat se vůči marginalizovaným skupinám však přetrvává dodnes, a spíše skrytá než tak násilným způsobem.

Diskriminacími tendencím se tedy nevyhnou ani vyspělé státy, avšak vzhledem k předpokladu, že jedním z hlavních důvodů její přetrvávající existence ve společnosti jsou předsudky a stereotypy (Pechová, 2007), tj. nedostatek znalostí, špatná tradice, lze očekávat, že se bude v rozvojových zemích vyskytovat ve větší míře a její následky mohou být z důvodu špatně řízené legislativy i nedostatečné péče o oběti navícjší.

V práci nebude v novém velkým prostorem tématům, která mají v analýzách a výstupech poměrně zastoupení - jedná se o problematiku diskriminace na základě pohlaví či rasy (srov.: UN Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women 2012; Ministry of Health and Social Welfare 2011; Human Rights Watch 2003 aj.). Zároveň je naopak ucelenější pohled na menšiny či stigmatizované skupiny, kterými jsou například senioři, lidé s onemocněním, albíni a homosexuálové, u nichž je tato problematika méně, a především ne příliš komplexně zpracovaná.

Tanzanie pak byla vybrána k případové studii proto, že aťkoli spadá do seznamu nejméně rozvinutých zemí světa, tzv. Least Developed Countries (dále LDCs), disponuje na africké poměry progresivní a stabilní vládou. Přes všechny její demokratizační potenciál se však v zemi setkáváme s případy diskriminace různých minoritních skupin, které mohou eskalovat až v brutální násilnéiny.

V teoretické části budou nejprve představeny cíle práce a metody jejího zpracování. Dále budou vymezeny relevantní pojmy, se kterými bude pracováno, budou rovněž představeny dokumenty, které reprezentují právní ukotvení lidských práv.

V části případové studie bude představen samotný stát Tanzanie. Důraz bude kladen na prezentaci tanzanské ústavy a tanzanského právního systému, které mohou

v boji proti diskriminaci představovat výchozí bod. Samotným jádrem práce pak bude prezentace a analýza získaných dat a informací a tyto získané poznatky pak budou následně interpretovány z hlediska možných dopadů na oběti diskriminace a společnost.

2 Cíle práce

Hlavním cílem práce je zmapování diskriminačních tendencí v Tanzanské republice. Jak již bylo v úvodu předesláno, zámerem práce je získat a analyzovat data minorit a stigmatizovaných menšin – konkrétně diskriminačních tendencí vůči homosexuálům, albánům, lidem s postižením a onemocněným HIV/AIDS a seniorům. Jedná se spíše o marginalizované skupiny než o skupiny dominantní.

Dílčími cíli jednotlivých kapitol je potom snaha zjistit, jaká mají menšiny práva a svobody, jak jsou tato práva narušována, případně jaké mohly být příčiny vzniku takových diskriminačních tendencí. Posledním dílčím cílem je stručné vyvození důsledků diskriminace.

3 Metody zpracování

Bakalářská práce je zpracovaná kompilačně-rešeršní metodou, kdy jsou data a informace vyhledávány, sbírány a tříděny a následně dochází k jejich analýze a případné interpretaci. Data byla získána především rešerší relevantních a ověřených zdrojů. Při obtížném získávání byl kladen důraz na jejich důvěryhodnost a snahu tyto informace ověřit u více zdrojů, případně kontaktovat samotné aktéry.

Bakalářskou práci lze rozdělit na tři části. První část teoreticky vymezuje pojmy, které jsou v práci dále využívány, například diskriminace, minority a stigmatizované skupiny či lidská práva. Ve druhé části je zpracována případová studie Tanzanie. Samotná země je stručně představena z geografického, socio-ekonomického, historického a rozvojového hlediska. Důležitým bodem při následující analýze diskriminačních tendencí je i právní řád země. Samostatné kapitoly pak tvoří jednotlivé skupiny diskriminovaných. Třetí část práce se zabývá reálnými i potenciálními následky diskriminace v Tanzanii.

Bakalářská práce je doplněna o tabulky a mapy, které zpehlední získaná data a pomohou čtenáři v orientaci. Citace aparát je veden formou harvardského stylu, kde se nachází odkazy k použité literatuře přímo v textu, vysvětlení a zpětné jednotlivých tvrzení a pojmů se pak nachází v poznámkách pod čarou.

4 Rešerše literatury

Sledované téma dosud nebylo komplexněji zpracováno, a ačkoli se jeví jako poměrně široké, neexistuje souhrnně zpracovaná relevantní literatura. Primárním zdrojem se tedy staly výroční zprávy a statistiky mezinárodních, regionálních i místních organizací a statky publikované v relevantních časopisech. Výchozím bodem pro analýzu se stala rovněž ústava státu (1977). Významným zdrojem byly rovněž webové stránky samotných organizací a jejich publikace. Vzhledem k nedostatku českých zdrojů byly využity především cizojazyčné texty.

V první části práce jsou nejvíce využity zdroje obecně se zabývající lidskými právy (Charta OSN, Všeobecná deklarace lidských práv, Africká charta lidských práv a národů aj.) a dále zdroje pomáhající ukotvit termíny, se kterými práce operuje. To je důležité pro přípravu teoretických východisek, ze kterých práce dále vychází.

Praktická část práce, která se zabývá již konkrétními dopady diskriminace na jednotlivé skupiny, nejvíce využívá výroční zprávy neziskových organizací k ilustraci konkrétních příkladů. Velmi užitečné se ukázaly také výroční zprávy jak institucí zabývajících se ochranou lidských práv (například vládní instituce LHRC & ZLSC), tak

statistiky mezinárodních organizací, jako jsou WHO, ILO, Amnesty International, ale i Tanzanský statistický úřad, které poskytují mimo jiné i širší data také komplexní pohled na problematiku společně s charakteristikami samotné země. V případě specifických problémů, jako je například onemocnění albín, bylo také nutné získat dostatek informací o celkovém zdravotním stavu a vlivech, které na něj působí. Byly proto využity statistické časopisy zabývající se spíše lékařskými tématy než diskriminací albín, což se pro dlejší analýzu ukázalo jako klíčové.

Aktuální informace byly vyhledány i za pomoci médií, která z pohledu jejich šíření reagují pružněji než velké instituce a organizace. Využity tak byly zprávy publikované na webových stránkách IFRC i zprávy mediálních institucí, jako jsou BBC i IPP Media.¹

Při ovládnutí informací i ve snaze získat některá nedostupná data byly kontaktovány i organizace působící v Tanzanii, konkrétně se jednalo o organizaci Under The Same Sun (dále UTSS) a WEZESHA.² Under The Same Sun potom konkrétně poskytli přibližně dvě desítky statí, statistik a zpráv a dále užitečné multimediální materiály a kontakty pro další výzkum.

¹ Jedná se o jeden z nejvíce mediálních systémů ve Východní Africe.

² WEZESHA však po druhém kontaktním emailu dále nereagovala, informace tak poskytla pouze organizace Under The Same Sun.

5 Teoretický rámec

Před samotným zpracováním tématu je vhodné definovat pojmy, se kterými práce operuje. Představen tak bude termín diskriminace, jehož význam je poměrně široký. Kromě tohoto pojmu bude objasněn význam termínů minorita, stigmatizovaná skupina a velmi důležitý koncept lidských práv.

5.1 Diskriminace

Z psychologicky-sociologického hlediska je pod tímto pojmem rozuměno „nerovné chování vůči jednotlivcům na základě jejich příslušnosti k určité sociální kategorii, případně zvýhodování a znevýhodování celé kategorie“ (Hnilica, 2010, s. 18). Znamená to tedy, že jde o situaci, kdy je jedinec posuzován ne podle svých charakterových vlastností, ale na základě stereotypů a předpokladů, které se pojí s příslušnou sociální kategorií, do které spadá. Téměř až klasickým a často demonstrováným příkladem je nerovné platové ohodnocení žen a mužů při diskriminaci na základě barvy pleti. Tento jev může eskalovat v extrémní situace, jako jsou například neposkytnutí potřebné pomoci, vyloučení ze společnosti, a dokonce genocida.

Diskriminaci lze navíc dále rozdělit na negativní a pozitivní, implicitní a explicitní. V případě negativní diskriminace dochází k znevýhodování jedince, v případě pozitivní naopak k jejich zvýhodování. K implicitní diskriminaci často dochází na základě neuvědomělých asociací, které vznikají při kontaktu s jednotlivcem určité skupiny, a na rozdíl od diskriminace explicitní není doprovázena neskrývanými projevy (Bertrand et al., 2005). Příkladem takových typů diskriminace může být situace při nájímání pracovníků, kteří jsou odmítnuti buď na základě implicitní (například obavy najmout si tělesně postiženého) a explicitní diskriminace (kdy je například v pracovním inzerátu konkrétně uvedeno, že na pozici přijímají pouze muži).

Jednotlivé formy diskriminace definují rovněž i dokumenty OSN, jako například Mezinárodní úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace (1965), která ji charakterizuje jako „jakékoli rozlišování, vyloučení, omezování nebo zvýhodování založené na rase, barvě pleti, rodovém nebo národnostním nebo etnickém původu, jehož cílem nebo následkem je znemožnění nebo omezení uznání, užívání nebo uskutečnění lidských práv a základních svobod na základě rovnosti v politické, hospodářské, sociální, kulturní nebo v kterékoli jiné oblasti ve veřejném životě“ (1965, část I, čl. 1), a Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen (1979).

Z právního hlediska má však diskriminace poněkud odlišný význam. Jednotná právní definice tohoto pojmu neexistuje, bývá konkretizovaná spíše v jednotlivých oblastech práva. Podle Růžičky (2007, s. 631) se jedná o situaci, kdy „právní řád určitého státu vytváří nerovnost ve výkonu subjektivních práv nebo povinností, avšak neexistuje zde relevantní souvislost mezi touto nerovností založenou právním řádem a nerovností, která je z povahy věci vlastní subjektivnímu právu nebo povinnosti“. Z tohoto hlediska je pojem diskriminace užší, nepopisuje ji jako jakékoli nerovné zacházení na základě odlišnosti, ale spíše jako „oprávněné chování“. Stejným bodem je v tomto případě účel jednání. Pokud je takový účel legitimní a zároveň bylo využito oprávněných a nezbytných prostředků, z právního hlediska se nejedná o diskriminaci. Jako příklad lze uvést nezaměstnání tělesně postiženého na pozici, kterou nemůže vykonávat z hlediska fyzických nároků.

Na základě výše zmíněných definic lze tedy diskriminaci zjednodušeně charakterizovat jako situaci, kdy je s jednotlivcem nerovně zacházeno podle jeho příslušnosti k sociální kategorii, přičemž dochází k porušování práv určených zákonem.

5.2 Minority a stigmatizované skupiny

Diskriminace se často odehrává mezi jednotlivými sociálními kategoriemi, které se na základě množství příslušníků ve společnosti i dominance jedné z nich stávají skupinou majoritní i minoritní. Jednotné a platné vymezení pojmu minorita neexistuje, užitá tedy bude definice organizace Minority Rights Group International (2007), která za minoritu označuje „znevýhodněné etnické, národní, náboženské, jazykové i kulturní skupiny, které jsou po etnicky menší než zbytek obyvatelstva, a jejichž přáním je být sdílení a rozvoj vlastní identity“. Lze tedy zjednodušeně říci, že se jedná o skupinu lidí charakteristickou určitou vlastností, kterou se diferencuje od skupiny majoritní. Bylo by však nesprávné tvrdit, že impulsy k diskriminačním tendencím pochází vždy od majority. Hnilica (2010) uvádí autodiskriminaci, tedy jev, kdy dochází k diskriminaci paradoxně i v samotné minoritní skupině, jako jeden z charakteristických znaků minorit.

Dalším pojmem, který je vhodné představit, je tzv. stigmatizovaná skupina. Od minority se liší tím, že nemusí mít nutně právní minoritní status (Hnilica, 2010). Jedná se tak o skupinu, do které spadají například senioři i lidé s onemocněním.

Vzhledem ke značnému překrývání významů obou pojmů jejich pak bude v práci užito spíše v synonymním významu.

5.3 Problematika lidských práv a jejich zakotvení v dokumentech

Aby bylo možné dále pracovat s konceptem diskriminace, je vhodné si rovněž osvětlit pojem lidská práva, stejně jako právní zakotvení jejich dodržování v mezinárodním právu a dokumentech. To je dále požadováno také v rámci regionálních smluv a paktů a snaží se o něj rovněž místní a národní organizace.

Pojem lidská práva se těší mnoha obecným definicím. Nejčastěji jsou však charakterizována odvozením Všeobecné deklarace lidských práv (1948), podle které se „všichni lidé rodí svobodní a sobě rovní co do důstojnosti a práv“ a „každý má všechna práva a všechny svobody, stanovené touto deklarací, bez jakéhokoli rozlišování, zejména podle rasy, barvy, pohlaví, jazyka, náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národnostního nebo sociálního postavení, majetku, rodu nebo jiného postavení“ (1948, čl. 1 a 2).

Lidská práva jsou obecně garantována ústavami i mezinárodními smlouvami pod záštitou významných institucí jako je například OSN i, v případě afrického kontinentu, Africká unie. I tato organizace má svůj samostatný dokument, tzv. Africkou chartu (1981), v rámci které byla ustavena Africká komise pro lidská práva a práva národů.

5.3.1 Lidská práva a jejich ochrana na mezinárodní úrovni

Lidská práva, která mají kořeny již v dobách starověkých civilizací, se v historii prosazovala spíše elitám než v širším obyvatelstvu státu. Jejich zviditelnění je potom spojeno se vznikem Organizace spojených národů po druhé světové válce, která ukázala, nakolik je i v době relativně vyspělé společnosti možné tato práva potlačit a porušovat, navíc velmi krutými způsoby. Prvotním uceleným dokumentem, který proklamuje a stanovuje rovnost lidských práv, je Charta OSN (1973)³, která za jeden ze svých hlavních cílů pokládá „uskutečnit mezinárodní spolupráci v řešení mezinárodních problémů rázu hospodářského, sociálního, kulturního nebo humanitního a podporováním a posilováním úcty k lidským právům a základním svobodám pro všechny bez rozdílu rasy, pohlaví, jazyka nebo náboženství“ (čl. 1, odstavec 3). Tanzanie jakožto samostatný stát přijala Chartu v roce 1961, Zanzibar až o dva roky později.

Klíčovým dokumentem je potom Všeobecná deklarace lidských práv (1948), pro potřeby práce zejména články 2, 5, 22 a 25⁴, které garantují rovnost každého

³ Charta OSN vešla v platnost již v roce 1945, během dalších let ale došlo k jejím dodatečným úpravám.

⁴ Plné znění článků se nachází v příloze.

nezávisle na rase, barvě, pohlaví, náboženství i na politickém smýšlení a sociálním postavení, zakazují mu i kruté zacházení a garantují právo na sociální opatření v nemoci i ve stáří. Všeobecná deklarace však není právně závazná a dodržení jejích stanov se tak spíše předpokládá. Mezi dalšími dokumenty, které lidská práva zohledňují, potom patří i mezinárodní pakty, například Mezinárodní pakt o občanských a politických právech (1966), Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech (1966)⁵, jež jsou navíc právně závazné, i dokumenty zaměřující se na ochranu konkrétních práv, jakou je například Deklarace OSN o právech osob náležejícím k národnostním, etnickým, náboženským a jazykovým menšinám (1992). Všechny členské země OSN jsou zavázány k plnění těchto mezinárodních smluv, které lze charakterizovat jako všeobecné.⁶

O ochranu lidských práv se pak dále zajímají celosvětově působící nezávislé organizace, například Human Rights Watch i Amnesty International.

5.3.1.1 Organizace spojených národů

Organizace spojených národů je mezinárodní organizací, mezi jejíž hlavní úkoly patří spolupráce v oblasti mezinárodního práva a bezpečnosti, hospodářského rozvoje, společenského pokroku, lidských práv a dosažení světového míru (Informační centrum OSN v Praze, 2005a). Prvním krokem ke zřízení OSN bylo podepsání Deklarace Spojených národů, organizace byla poté založena 26. června 1945 na konferenci v San Franciscu přijetím mezinárodní smlouvy, tzv. Charty Spojených národů. Ta nabyla platnosti 24. října téhož roku. OSN má v současnosti 193 členských států v etnicky všech mezinárodně uznaných suverénních státech⁷, postavení všech států pak podléhá principu suverénní rovnosti.

Organizace má pět hlavních orgánů plus jeden neaktivní⁸. Hlavním jednacím orgánem je Valné shromáždění OSN, které se skládá ze zástupců všech členských států, dalším orgánem je potom Rada bezpečnosti OSN, která zodpovídá za zachování mezinárodního míru a bezpečnosti. Třetím orgánem je Ekonomická a sociální rada OSN, která koordinuje hospodářské a sociální činnosti OSN a přidružené odborné organizace a instituce. Hlavními funkčními komisemi rady jsou Komise pro populaci a

⁵ Mezinárodní pakt o občanských a politických právech a Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech jsou dokumenty doplňující dříve přijatou Všeobecnou deklaraci lidských práv. Jedná se o právně závazné smlouvy (na jejich dodržování potom dohlíží Výbor pro lidská práva a Výbor pro hospodářská, sociální a kulturní práva), které stanovují práva států vůči občanským i práva občanů v každodenním životě. Oba pakty byly schváleny Valným shromážděním OSN v roce 1966, Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech vstoupil v platnost již v téže roce, Mezinárodní pakt o občanských a politických právech pak o deset let později.

⁶ Konkrétně Tanzanie přijala oba pakty v roce 1976, Deklaraci v roce 1992.

⁷ S výjimkou Vatikánu.

⁸ Neaktivním orgánem je Porušená rada OSN s úkolem vykonávat dohled nad správou jedenácti porušených zemí. Cíle porušeného systému však již byly splněny, protože všechna porušená území realizovala své právo na sebeurčení. Rada se proto schází jen v nutných případech.

rozvoj, Komise pro sociální rozvoj, Komise pro postavení žen, Komise pro trvale udržitelný rozvoj aj. Do roku 2006 byla součástí rady také Komise OSN pro lidská práva, ta však byla přeměněna na Radu pro lidská práva a podléhá nyní přímo Valnému shromáždění OSN. Nejvyšším orgánem je potom Mezinárodní soudní dvůr, který sídlí v nizozemském Haagu a je hlavním soudním orgánem organizace; soudci jsou v Mezinárodním soudním dvoře zastoupeni tak, aby pokryli všechny světové hlavní právní systémy. Posledním orgánem je Sekretariát, který je výkonnou a administrativní složkou OSN (Informační centrum OSN v Praze, 2005a).

Jedním z úkolů OSN je také ochrana lidských práv. Lidská práva byla součástí Charty OSN, organizace také o níco později schválila Všeobecnou deklaraci lidských práv a svobod. „V průběhu let byly tyto dokumenty rozšiřovány, takže dnes zahrnují i ochranu žen, dětí, tělesně i duševně postižených, ochranu menšin, migrujících pracovníků a dalších ohrožených skupin. Tyto skupiny mají v současné době práva, která je chrání před nejzávažnějšími formami diskriminace, jež byly po léta v mnoha společnostech považovány za běžné“ (Informační centrum OSN v Praze, 2005b). Významnou institucí pro ochranu lidských práv je i Vysoký komisař pro lidská práva. Jedná se o představitele, který přejímá primární zodpovědnost OSN za dodržování lidských práv a jeho úkolem je především jejich podpora a ochrana, a to i v rámci mezinárodní spolupráce, včetně ratifikace dohod a preventivních akcí zaměřených na závažné porušování lidských práv (Informační centrum OSN v Praze, 2005c).

Jednou z iniciativ OSN, do které byla společně s dalšími sedmi pilotními zeměmi zapojena také Tanzanie, a která se mj. zajímá i o problematiku porušování práv zranitelných sociálních skupin, je program Delivering as One. Myšlenka programu, jehož cílem je efektivnější pomoc chudým zemím skrze snížení množství programů zaměřených na stejné i podobné cíle, a tím úspora lidského i finančního kapitálu se stejným výsledkem⁹, vznikla v roce 2005 a naplněna byla o rok později. V rámci iniciativy se potom tanzanská vláda společně s OSN dohodla na přijetí The UN Development Assistance Plan (UNDAP) pro období 2011-2015, který sjednocuje úřady, programy i fondy do jediného projektu. Ten pak podporuje realizaci úkolů, a už se jedná o naplnění jednotlivých Rozvojových cílů tisíciletí¹⁰ i dodržování lidských práv (United Nations Tanzania, 2011).

⁹ Iniciativa funguje na pěti principech – One Programme, One Leader, One Fund, One Office, One Voice.

¹⁰ Rozvojové cíle tisíciletí (MDGs) představují program OSN v oblasti rozvoje a vymýcení chudoby do roku 2015. Stanovených cílů je osm a patří mezi ně například dosažení vzdělání pro všechny i prosazování rovnosti mezi oběma pohlavími.

5.3.1.2 Africká unie

Tato mezinárodní p sobící organizace vznikla v roce 1963 v Etiopii jako nástupnická forma Organizace africké jednoty (dále OAJ). Jejím primárním cílem bylo sjednocení Afriky a její politická jednota, která měla být odpovědí na potenciální problémy zapříčiněné násilně vytyčenými hranicemi afrických států (Finková, 2008). Z obavy o ztrátu těžce nabyté nezávislosti však mnohé země tuto variantu odmítly, a tak byly pravomoci organizace limitovány již od samého počátku. OAJ nadále nezasahovala do vnitřních záležitostí zemí a neřešila etné konflikty, naopak byla stále více ovládaná vládami států, jejichž politika byla charakteristická korupcí a násilnostmi (tamtéž).

Ochrana lidských práv byla navíc pro Organizaci africké jednoty poměrně marginální téma – v Chartě povodní OAJ byly hlavními cíli spíše suverenita a jednota afrických států, vzájemná i mezinárodní spolupráce a vymýcení veškerých forem kolonialismu než explicitní povznání základních práv a svobod každému jednotlivci (Murray, 2005). To se změnilo až na počátku 80. let, kdy byla přijata Africká charta lidských a občanských práv a kdy vznikla rovněž Africká komise pro lidská a občanská práva (období 1981).¹¹

S pomalu sílícím mezinárodním tlakem, jenž byl reakcí na absenci komplexnějšího systému ochrany lidských práv v Africe, bylo na zasedání v Libérii v roce 1979 dohodnuto přijetí nového nástroje, který by zajišťoval dohled nad jejich dodržováním. V roce 1981 tak vznikla Africká charta lidských práv a národů, v platnost však vstoupila po složité ratifikaci až o pět let později, a její jednotlivé země ratifikovaly již dříve.¹² Jedná se o závazný dokument, jehož dodržování je právně vymahatelné. Svým obsahem se Charta příliš neliší od mezinárodních deklarací, rovněž povznává jednotlivcům stejná práva bez ohledu na rasu, barvu pleti, pohlaví apod. a staví je před zákonem na stejnou úroveň. Na rozdíl od povodní Charty OAJ má však Africká charta větší pravomoci co se týče zasahování do vnitřních záležitostí jednotlivých států. V případě závažných okolností¹³ tak lze se souhlasem Shromáždění Africké unie intervenovat v zasažené zemi, jak již však bylo zmíněno v předchozí kapitole, i přes existenci této Charty k porušování lidských práv nadále dochází. Specifikem Africké charty je potom vymahatelnost dodržování povinností v ní stanovené (Lhotský, 2011). Povinnosti jednotlivce vyjmenovávají články 27 až 29, ve kterých je uváděno plnění povinností vůči rodině, společnosti, státu a dalším organizacím a nutnost zohlednit při vykonávání práv rovněž práva druhých, kolektivní

¹¹ Africkou chartu lidských a občanských práv Tanzanie přijala v roce 1984.

¹² Konkrétně se tak stalo 21. října 1986, který je dodnes v Africe oslavován jako Den lidských práv.

¹³ Například genocida i válečné zločiny.

bezpečnost, morálku a veřejný zájem (African Charter, 1981). Klíčovým bodem pro potřeby práce je potom konkrétní článek 28, který vyžaduje vzájemný respekt mezi jednotlivci bez přítomnosti diskriminace a udržování vztahů vedoucích k prosazování, zabezpečení a posílení vzájemné tolerance (African Charter, 1981).

Součástí Africké charty v roce 1981 vznikla jako nástroj k prosazení a zajištění lidských práv i Africká komise pro lidská a občanská práva. Svou činnost ale zahájila až v roce 1987 zasedáním v Addis Abebě v Etiopii. Komise sídlí v gambijském Banjulu a na jejím chodu se podílí 11 komisí zvolených Shromážděním Africké unie. Jejimi hlavními funkcemi jsou prosazování a ochrana lidských práv a interpretace stanov Africké charty (African Commission on Human and Peoples' Rights, 2012). V rámci prosazování lidských práv se Komise snaží o zvýšení povědomí a šíření informací o lidských právech v Africe. Potřebná data sbírá skrze studie a výzkumy a na základě získaných výstupů vznikají dokumenty, které slouží k dalšímu šíření informací. Na základě zpráv Komise rovněž jednotlivým zemím doporučuje další kroky, které vedou k dalšímu rozvoji státu. Komise rovněž spolupracuje s vládními i nevládními organizacemi, případně s organizacemi mezinárodními, s jejichž pomocí pořádá konference a semináře (African Commission on Human and Peoples' Rights, 2012). Ochrana lidských práv je v rámci Komise chápána jako přijetí takových opatření, aby se jedinci dostalo práv obsažených v Chartě a zároveň zajištění, aby nemohlo dojít k jejich porušení ze strany státu. Toho Komise dosahuje díky tzv. komunikačnímu procesu (communication procedure), který funguje jako jakýsi systém stížností – kdokoli má pocit, že jsou jeho základní lidská práva porušována, má nárok podat Komisi stížnost (Lhotský, 2011). Jednat se může jak o jednotlivce, tak o nevládní organizace i politickou stranu. Stížnost je posléze podrobena hodnocení, a pokud splňuje potřebná kritéria¹⁴, Komise učiní patřičné kroky k zabezpečení situace. Součástí funkce ochrany lidských práv je rovněž pravidelné vyhodnocování výročních zpráv jednotlivých států (tamtéž). Interpretací stanov Africké charty potom Komise pomáhá především nevládním organizacím pochopit jejich přesné znění, zejména v nejednoznačných případech.

Navzdory existenci Charty i Komise však nelze říci, že by došlo k významným změnám. Lidská práva byla nadále porušována a kvůli velmi špatnému způsobu jejich vymáhání dále opomíjena (Murray, 2005).¹⁵ Situace se dále zhoršovala, v mnoha afrických zemích vládly diktátorské vlády, které byly schopny vyvražovat dokonce vlastní obyvatelstvo. Neschopnost OAJ zasáhnout v takto potřebných chvílích, stejně jako během občanských válek (například v Angole i ve Rwandě) vedla k naprosté ztrátě

¹⁴ Ta jsou uvedena v Africké chartě v článku 56, jedná se například o kritérium, aby byla stížnost v souladu s Africkou chartou i aby byl označen její přivodce aj.

¹⁵ Africká komise pro lidská práva a práva národů vykazuje snahu o dodržování lidských práv, udělená doporučení vůči státům však nelze vymáhat, a proto se Komise jeví jako nepříliš efektivní mechanismus k celkovému zajištění lidskoprávnímu systému.

d v ry k organizaci (Finková, 2008). Uv dom ní si neschopnosti ešit konflikty a samotné neudržitelnosti fungování pak vedlo OAJ k rozhodnutí o vytvo ení nové organizace. Stalo se tak v roce 1999 na summitu v libyjské Syrte, o rok pozd ji byl podepsán dokument vzniku Africké unie.

Zna ná ned v ra v organizaci však panovala – a stále panuje – i p i transformaci útvaru OAJ na Africkou unii, která poprvé zasedala v roce 2002 v jihoafrickém Durbanu. Unie má dev t orgán : Shromážd ní, Výkonnou radu, Parlament, Soudní dv r, Komisi, Výbor stálých zástupc , Ekonomickou, sociální a kulturní radu, specializované technické výbory a finan ní organizace. Hlavními cíli dnešní Africké unie jsou p edevším dosažení v tší jednoty zemí, obrana suverenity, územní integrity a nezávislosti jednotlivých stát , posílení mezinárodní spolupráce, prosazování míru, bezpe í a stability, demokratických princip a práv prosazování lidských práv a jejich dodržování (Constitutive Act of the African Union, 2000). V sou asnosti má Unie 53 len , tj. všechny africké státy vyjma Maroka, které bojkotuje rozhodnutí Unie uznat nezávislost Západní Sahary, jež si Maroko nárokuje.

5.3.1.3 Human Rights Watch

Human Rights Watch (dále jen HRW) p sobí jako nezisková nevládní organizace zam ůjící se na lidská práva. Vznikla v roce 1978 pod názvem Helsinkí Watch kv li monitorování Sov tského svazu a jeho dodržování tzv. Záv re ného aktu helsinské Konference o bezpe nosti a spolupráci v Evrop z roku 1975.¹⁶ Monitoring dodržování lidských práv postupn ustavil n kolik t chto „Watch“ organizací, které byly nakonec v roce 1988 sdruženy v HRW (Human Rights Watch, 2012).

HRW se v rámci Všeobecné deklarace lidských práv staví proti porušování toho, co považuje za základní lidská práva, (nap . trest smrti i diskriminaci na základ sexuální orientace) a dále se angažuje ve „vyhodnocování“ svobod v souvislosti se základními lidskými právy (nap . svoboda náboženského vyznání). HRW také vytvá í výzkumné zprávy o porušování mezinárodních norem lidských práv podle Všeobecné deklarace lidských práv a o tom, co je považováno z mezinárodn uznávané normy lidských práv. Tyto zprávy jsou poté používány jako základ pro upozorn ní mezinárodní pozornosti na toto zneužívání a sou asn jako ást tlaku na vlády a mezinárodní organizace ve snaze o zm nu takové situace (tamtéž).

¹⁶ Jedná se o dohodu mezi USA, Kanadou a v tšinou evropských zemí za ú elem uznání nezávislosti ostatních stát a zachování jejich svobody, zabrán ní vále ným konflikt m, zajišt ní ekonomické a technické spolupráce mezi Západem a Východem v oblastech v dy, obchodu apod. (Conference on Security and Co-operation in Europe Final Act, 1975).

V Tanzanii a Zanzibaru má HRW zastoupení v podobě dvou odbornic zabývajících se problematikou lidské práce a práv LGBT osob¹⁷, pravidelně však informuje i o dalších oblastech porušování lidských práv, ke kterým v Tanzanii dochází.

5.3.1.4 Amnesty International

Tato nevládní organizace, která vznikla v Londýně v roce 1961, má zastoupení ve většině zemí světa. Její vizí je společnost, kde jsou každému zajištěna lidská práva tak, jak jsou stanovena Všeobecnou deklarací lidských práv; společnost, kde mohou všichni vést důstojný život, mohou být vyslyšeni a nebudou vystaveni mučení či násilné smrti (Amnesty International, 2012a).

Parciálními cíli organizace jsou potom ochrana svobodného projevu, ochrana práv žen, zrušení trestu smrti a zastavení mučení, požadavek spravedlnosti proti zločinům proti lidskosti a požadavky na zodpovědnost firem, které porušily lidská práva (tamtéž). Organizace také každoročně vydává výroční zprávy, které souhrnně dokumentují porušování lidských práv po celém světě. Je rovněž známá pro své kampaně, kterými mobilizuje veřejnost. Jednou z nich je například Maraton psaní dopisů, kterým lidé z celého světa vyjadřují podporu utlačovaným i uvězněným lidem. Amnesty International byla za svou činnost v roce 1977 oceněna Nobelovou cenou za mír.

Přímo v Tanzanii nemá Amnesty International podle svých webových stránek (2012) žádné zástupce. Každý rok ale vydává zprávu, která hodnotí hned několik oblastí, kde dochází k porušování lidských práv (například násilí vůči ženám, útoky na albíny, trest smrti či beztrestnost osob), a dále informuje o dění v této zemi i regionu.

¹⁷ LGBT = lesby, gayové, bisexuálové a transgender osoby.

5.3.2 Lidská práva a jejich ochrana na regionální úrovni

Regionální úrovni bychom v tomto případě mohli rozumět jednak celou Afriku, pro kterou jsou závazné úmluvy již zmiňované Africké unie¹⁸, v případě bližší specifikace regionu můžeme mluvit o Východní Africe, kde působí Východoafrické společenství.

5.3.2.1 Východoafrické společenství

Východoafrické společenství (East African Community, dále EAC) je regionální mezivládní organizace, jejímž posláním je rozvíjení spolupráce v hospodářské, politické a společenské oblasti pěti členských států – Burundi, Keni, Rwandy, Ugandy a Sjednocené republiky Tanzanie (EAC, 2012a). Společenství bylo založeno v roce 1967, o deset let později však zaniklo kvůli politickým neshodám mezi jednotlivými státy. Dohoda o znovuzaložení organizace byla podepsána 30. listopadu 1999, platnosti pak nabyla 7. června 2000. Původními členy byla trojice států Keňa, Uganda a Tanzanie, 1. července 2007 pak byli přijaty také Rwanda a Burundi (EAC, 2012b).

Východoafrické společenství má sedm hlavních orgánů. Tzv. Summit sdružuje v čele všech členských států, jejichž úkolem je zadávání úkolů prospěšných pro fungování Společenství. Dále je to Rada ministrů, jež tvoří ministři zodpovědní za regionální spolupráci členských států, a další ministři podle uvážení jednotlivých států. V Koordináčním výboru jsou potom zastoupeni stálí sekretáři zodpovědní za regionální spolupráci členských států. Společenství s tzv. Sektorovými výbory podléhá Radě ministrů. Dalšími orgány jsou pak Východoafrický soudní dvůr, Východoafrické zákonodárné shromáždění a Sekretariát.

Vize Východoafrického společenství je „prosperující, konkurenční, bezpečná, stabilní a politická spojená Východní Afrika a také zlepšení kvality života jejích obyvatel díky zlepšení konkurenceschopnosti, plánované hodnoty výroby, obchodu a investic“ (tamtéž). Hlavním deklarovaným cílem EAC je potom „rozšíření a prohloubení spolupráce mezi partnerskými státy v politické, hospodářské a společenské oblasti k jejich vzájemnému prospěchu“ (tamtéž). Díky tomu EAC mimo jiné v roce 2005 založila celní unii a v roce 2010 společný trh.

Jedním z bodů úmluvy EAC je i „dobré vládnutí“ se zachováním principů demokracie, právního řádu (...), sociální spravedlnosti, rovných příležitostí, genderové rovnosti, stejně jako podpora a ochrana lidských práv v souladu s ustanoveními Africké charty (EAC Treaty, 1999, čl. 6, odstavec d). Sektorová podpora a posílení role

¹⁸ Je však nutné si uvědomit, že i přes jejich závaznost nejsou velmi často dodrženy. Nedodržování se však týká mnoha dalších mezinárodních dokumentů, včetně Všeobecné deklarace lidských práv.

znevýhodněných skupin i minorit ve společnosti (např. postižených osob, žen a dětí) nebo zachování míru a bezpečnosti v oblasti jsou jen jedny z mnoha příkladů, že jsou rozvoj a podpora lidských práv pro Společenství důležitou oblastí, kam soustředí své zájmy.

5.3.3 Lidská práva a jejich ochrana na lokální úrovni

Lokální úroveň zastupuje řada organizací, jejichž cílem je buď ochrana práv v širším smyslu i naopak velmi úzce vymezené organizace, zaměřující si na konkrétní formu porušování lidských práv. Takovým příkladem může být Tanzanská lesbická asociace (Tanzania Lesbian Association - TALESA) i organizace Tanzanské sdružení albínů (The Tanzania Albino Society – TAS). Znáhou výhodou organizací působících lokálně je jejich obeznámenost a orientace v prostředí a rovněž působení jednotlivců z místní komunity. Problémem pak ale může být také právní příslušnost ke kultuře, která neumožňuje nahlížet problém z jiných hledisek, nedostatek financí vzhledem k nedostatečné „propagaci“ projektu i špatná spolupráce s ostatními agenturami.¹⁹

Vzhledem ke značnému množství místně působících organizací bude v této kapitole představena až v samostatných kapitolách týkajících se výzkumných skupin, jejich působení a zaměření pak bude stručně shrnuto v následující tabulce.

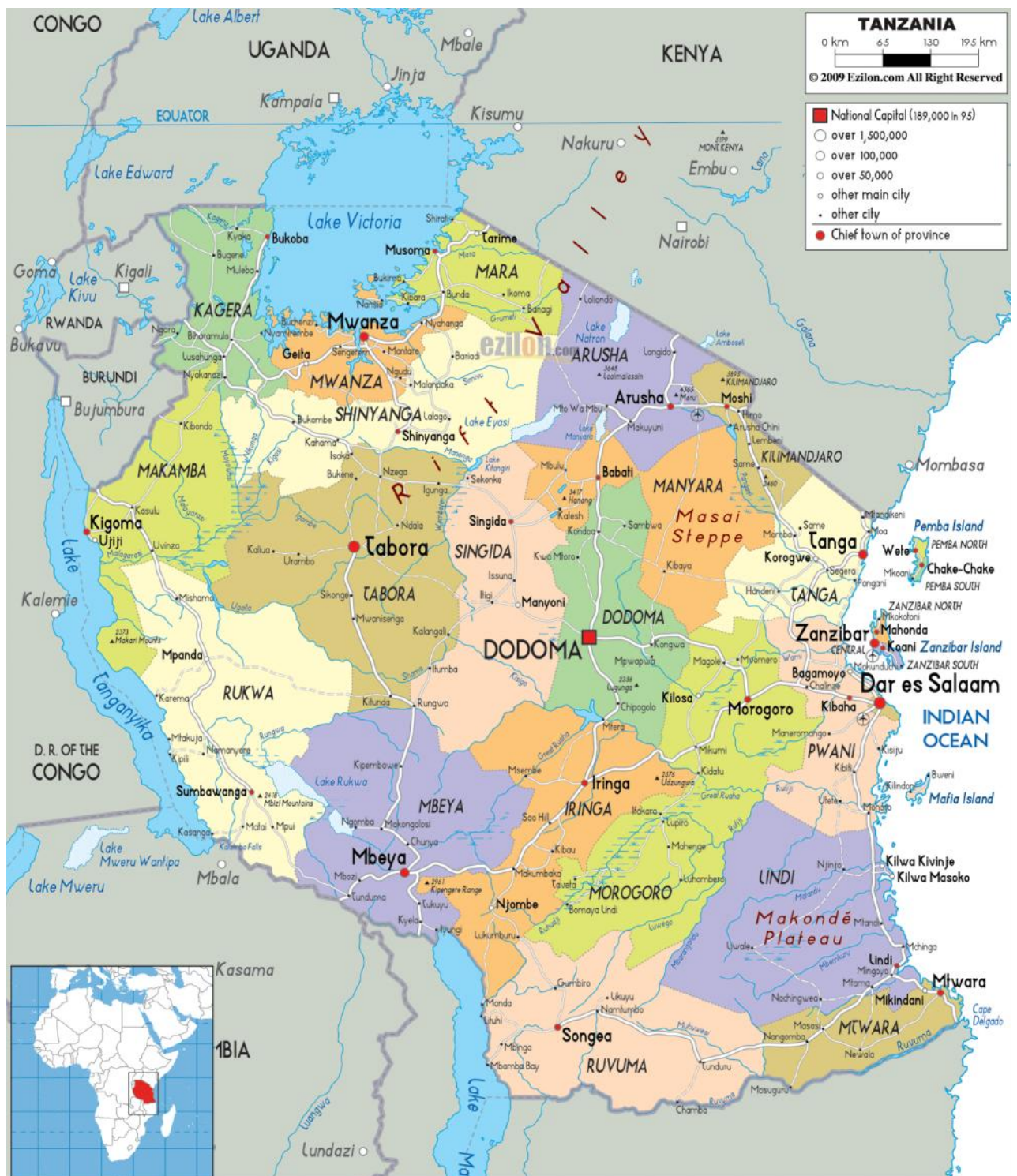
Tabulka 1: Přehled místních organizací působících v Tanzanii

Název organizace	Zaměření a činnost	Místo působení
Association for the Retired and Elderly (CHAWAMA)	ochrana práv senior	Arusha
Community Peer Support Services (CPSS)	ochrana práv gay	Dar es Salaam
Comprehensive Community Based Rehabilitation in Tanzania (CCBRT)	zapojení postižených do pracovního procesu, poskytování zdravotnických služeb,	Dar es Salaam
Disabled Organization for Legal Affairs and Social Economic Development (DOLASED)	ochrana práv a pomoc postiženým osobám	Dar es Salaam

¹⁹ Jako příklad lze uvést neziskové organizace zaměřující se na problematiku homosexuality – spolupráci s nimi mohou ostatní neziskové organizace odmítnout jednak z náboženských důvodů, dále ze strachu o přísun financí i represí ze strany vlády (Kiragu, Nyong'o, 2005).

Help Age International	ochrana práv senior	Dar es Salaam, pobočky spátelených organizací v Karagwe, Songea
NASSA Brotherhood Society for the Aged (NABROHO)	ochrana práv znevýhodněných osob, vzdělávání	Magu
Radar Development	zaměstnávání postižených osob	Dar es Salaam
SHDEPHA+	ochrana práv nemocných HIV/AIDS, vytváření komunity	Dar es Salaam
Shivyawata	ochrana práv postižených, vzdělávání	Dar es Salaam
Tanzania Albino Society (TAS)	ochrana práv albín	Dar es Salaam, Arusha, Moshi, Tanga
Tanzania Lesbian Association (TALESA)	ochrana práv leseb	Dar es Salaam
Tanzania Older People's Platform (TOP)	ochrana práv senior , rozvoj vzdělání, zdraví, boj s HIV/AIDS aj.	Morogoro
Tanzanian Orphans and Widows (STOW)	vzdělání sirotek , poskytování kapitálu vdovám	Tanga (pobočka spátelené organizace AFRIWAG)
The Information Centre on Disability (ICD)	ochrana práv postižených, vzdělávání	Dar es Salaam
The Tanzanian Women Lawyer's Association (TAWLA)	ochrana práv žen a dětí	Dar es Salaam
Under The Same Sun (UTSS)	ochrana práv albín	Dar es Salaam
WEZESHA	ochrana práv LGBT osob	Dar es Salaam

Obrázek 1: Politické rozdělení Tanzanie

zdroj: ezilon.com, 2009

6 Stručná charakteristika Tanzanie

Cílem této kapitoly je představení státu Sjednocená tanzanská republika, přiblížení jeho geografických a sociálně ekonomických charakteristik a rozvojových problémů, se kterými se země potýká. Představeny budou rovněž tanzanská a zanzibarská ústava, které jsou klíčovými dokumenty pro dílčí kapitoly odhalující diskriminační tendence jednotlivých minorit.

6.1 Sjednocená tanzanská republika

Tanzanie, oficiálním názvem Sjednocená tanzanská republika, leží na východní Africe kontinentu. Tvorbí ji 26 regionů, které se nacházejí jak na pevninské části země, tak na ostrovech Zanzibar a Pemba.²⁰ Hlavním městem je oficiálně Dodoma, nacházející se ve střední části země, v tšina vládních úřadů má ale své sídlo v převodní metropoli Dar es Salaam. Oficiálními jazyky jsou svahilština a angličtina, která se silně prosazuje v oblasti obchodu, administrativy a vzdělání.

Tanzanie má rozlohu 945 090 km² a počet obyvatel se v současné době odhaduje přibližně na 43 milionů (The National Bureau of Statistics, 2011). Severní hranice sdílí země společně s Keňou a Ugandou, na jihu sousedí se státy Malawi, Mosambikem a Zambíí a na západě s Demokratickou republikou Kongo, Burundi a Rwandou. Východní břehy Tanzanie omývá Indický oceán.

Země je tvořena dvěma částmi, jedná se o pevninskou Tanzanii (převodní Tanganiku) a ostrovní Zanzibar. Zanzibar se pak skládá ze dvou větších ostrovů (Pemba a Zanzibar²¹), část tvoří i drobné ostrůvky. Většinu plochy země zabírá plošina, pohorí se zvedají pouze v jižní, a především severní části. Zde se v masívu Kilimandžáro nachází nejvyšší hora Tanzanie i celého afrického kontinentu Uhuru (5 895 m.n.m.). Dležitou součástí jsou i tři hraniční jezera Victoria, Tanganika a Malawi, která jsou zároveň největšími v Africe, a mají světový význam.²² Dostatečné vodní zdroje potom zajišťují i bohatou vegetaci, region je jedním z nejvíce zalesněných na kontinentu. Vzhledem k vhodným přírodním podmínkám se zde nachází také velké množství národních parků a rezervací, například parky Serengeti a Ngorogoro.

Naprostá většina populace žije na pevninské části země, Zanzibar osídluje v současné době necelá 3 % obyvatel (The National Bureau of Statistics, 2011). Etnické složení obyvatelstva je velmi rozmanité. Žije zde přes 120 různých etnických

²⁰ Až je Tanzanie oficiálně unitárním státem, souostroví Zanzibar je autonomním útvarem, který je spravován Revoluční vládou Zanzibaru.

²¹ Někdy se uvádí i název svahilský název ostrova Unguja.

²² Victoria je 2. největší sladkovodní jezero na světě, Tanganika 2. největší jezero.

skupin, které se domlouvají podobnými stejnými pojmami různých jazyků (LHRC & ZLSC, 2012). Mezi nejvýznamnější tanzanskou etnickou skupinu se řadí kmeny hovořící jazykem Bantu – jedná se o kmeny Sukuma a Haya ((LHRC & ZLSC, 2012). Přesné statistiky ohledně vyznávaného náboženství nejsou dostupné již od roku 1967, kdy byla tato data vyřazena ze sčítání lidu, podle zprávy Pew Forum on Religion and Public Life výzkumného centra Pew Research²³ z roku 2010 vyznávalo křesťanství 60 % a islám 36 % obyvatel. Zpráva dále uvádí, že většina věřících, a už muslimů, nebo křesťanů, vlekouje do vyznávaného náboženství rovněž praktiky tradičních afrických náboženství.

Tanzanie byla v minulosti, stejně jako naprostá většina afrických zemí, kolonizována. Na sklonku 19. století, kdy v oblasti docházelo k mocenským bojům mezi koloniálními velmocemi, byl region rozdělen na dvě části. Na meckou část Východní Afriky tvořily dnešní státy Burundi, Rwanda a pevninská část Tanzanie, Britům potom náležel tehdejší sultanát Zanzibar. Pevnodní obyvatelstvo však vykazovalo v některých částech velmi silný odpor. Německo muselo elitně náporům a bojům ve všech částech země a po skončení 1. světové války se z území nuceně stáhnout. Nahradila je Velká Británie, která Tanzanii ovládala ještě po 2. světové válce a uinila z ní porušené území pod správou Británie. Jako ve většině zemí v tomto období ale sílily nacionalistické tendence. V roce 1961 byla Tanzanii udělena nezávislost, Zanzibar jí získal o dva roky později, ale nadále byl pod vládou Sultanátu. Jen o dva měsíce později byl však i tento stav ukončen a ještě ve stejném roce došlo ke spojení obou nezávislých států – Tanzanie a Zanzibaru – do Sjednocené tanzanské republiky (LHRC & ZLSC, 2012).

Jak již bylo zmíněno výše, lidská práva nepatřila po získání nezávislosti mezi primární zájmy afrických států, namísto toho existovala spíše snaha posílit ekonomický status země. V současné době tak Tanzanie sice patří mezi stabilnější země Afriky, podle hodnot různých indikátorů lze však vydedukovat, že se stále jedná o rozvojovou zemi, a koliv v kontextu subsaharské Afriky poměrně vyspělou.

²³ Jedná se o americkou organizaci, která publikuje výzkumy zabývající se ve stejném měřítku, sleduje a sestavuje zprávy o tématech jako jsou například sociální a demografické trendy, náboženství. Jedním z konkrétních projektů je právě Pew Forum on Religion and Public Life.

Tabulka 2: Vybrané indikátory Tanzanie

Indikátor	Hodnota
HDP na obyvatele	529 \$
Index lidského rozvoje	0,466
Populace pod hranicí chudoby	33 %
Očekávaná délka života (0)	55 let
Kojenecká úmrtnost	76/1000

zdroj: WB 2011, UNDP 2011, WB 2007, WHO 2009, WHO 2010 (v pořadí)

Díky své stabilní vládě se Tanzanie začala mezi tzv. „donor darlings“, tedy zemí, kterým se dostává velké finanční podpory ze strany donorů a případným úlevám na splácení dluhů. Ty jsou v případě Tanzanie vysoké, v regionu Východní Afriky je navíc Tanzanie jednou z nejméně se rozvíjejících ekonomik (LHRC & ZLSC, 2012). Země se však postupně snaží zbavovat závislosti na donorech. Ve fiskálním roce 2007/08 bylo až 30 % rozpočtu tvořeno dárcovskými příspěvky, v roce 2010/11 se jejich podíl snížil na 17 % (tamtéž). OSN Tanzanii rovněž řadí mezi LDCs, země tudíž v negativním smyslu slova „spluje“ tyto podmínky: má nízký národní příjem, nízký potenciál lidských zdrojů a rovněž je silně ekonomicky zranitelná (UNOHRLS, 2012).

6.2 Tanzanská a zanzibarská ústava

Vzhledem k faktu, že je Zanzibar autonomním územím a má svou vlastní ústavu, bylo třeba zjistit, jestli se od tanzanské ústavy v ní kterých ohledech liší. Pro potřeby práce je stejně důležitá část, která se zabývá lidskými právy a povinnostmi, po prostudování obou lze potvrdit, že zanzibarská se od tanzanské veskrze neliší, rozdílné jsou však doplňující body, které blíže specifikují nebo stanovují podmínky omezující práva zakotvená v tanzanské ústavě.

V obou ústavách se tématem lidských práv zabývá stejná část, která říká, že se všichni lidé rodí svobodní a sobě rovní a jejich důstojnost by měla být respektována. Všichni mají stejná práva před soudem; lidská práva, povinnosti a zájmy jednotlivých osob i komunit by měla být chráněna a zajištěna soudy i jinými státními úřady a nikdo by neměl být diskriminován. Diskriminací je v tomto případě chápána situace, kdy je lidem odepřeno přístup k uspokojení potřeb, práv i jiných požadavků na základě jejich odlišné národnosti, pohlaví, politického názoru, barvy, vyznání i životní situace;

kdy jsou „určité skupiny osob považovány za slabší a podléhají a jsou podmíněny tímto restriktivním a podmíněným, zatímco lidem z ostatních skupin jsou poskytnuty výhody a příležitosti mimo specificky stanovené nebo nutné podmínky“ (Constitution of the United Republic of Tanzania, 1977, Cap. I).²⁴

Každý člověk má dále právo na život (zahrnuje právo na ochranu života, právo na svobodný a soukromý život, nesmí být vystaven mučení, nelidskému zacházení a ponižujícím trestům apod.), právo na svobodné vyjádření (a už názoru i například náboženského vyznání), právo na zaměstnání (právo na rovné příležitosti a spravedlivou odměnu) a vzdělání.

6.3 Tanzanské instituce a organizace zajišťující ochranu lidských práv

Tato kapitola prezentuje pohled významnějších tanzanských institucí a organizací zajišťujících ochranu lidských práv na vládní úrovni a rovněž organizace, které se na úrovni státu zaslouhují o rozsáhlý monitoring dodržování lidských práv. Jedná se o nejvýznamnější tanzanskou instituci zabývající se ochranou lidských práv, The Commission for Human Rights and Good Governance (dále CHRAGG), a organizace Legal and Human Rights Centre (LHRC) a Zanzibar Legal Service Centre (ZLSC).

6.3.1 The Commission for Human Rights and Good Governance

Nezávislá vládní instituce CHRAGG funguje jako ústřední bod problematiky lidských práv a dobrého vládnutí. Jejím hlavním cílem je jejich podpora, funguje jako orgán, který přijímá a vyšetřuje žaloby a stížnosti ohledně porušování práv, provádí inspekce, má také poradní funkci apod. (LHRC & ZLSC, 2012).

CHRAGG byla ustavena v roce 2000 tanzanskou ústavou a o rok později vstoupila v platnost (tamtéž, s. 184), aby však mohla vykonávat moc v souladu s jinými mezinárodními smlouvami, bylo nutné podílet se její legislativou. Jedná se například o Africkou chartu lidských práv a Pařížské principy z roku 1993, které stanovují minimální požadavky na založení lidskoprávní národní instituce - nezávislost instituce na vládě²⁵, sestavení schopného a velkého mandátu apod. (tamtéž, s. 185).

²⁴ Na rozdíl od tanzanské ústavy doplnuje zanzibarskou zprávu poznámka, že pojem „diskriminace“ nesmí být interpretován takovým způsobem, aby bránil vládě podniknout nutná opatření s cílem napravit „specifické společenské problémy“.

²⁵ Zde je ale CHRAGG v rozporu s Pařížskými principy; prezident státu má daleko větší pravomoc než Komise – má jí udílet pokyny a nařízení a Komise pak nemá právo její připadně vyšetřovat (LHRC & ZLSC, 2012).

6.3.2 Legal and Human Rights Centre / Zanzibar Legal Service Centre

Tyto nevládní neziskové organizace spolu velmi úzce spolupracují - obě si kladou za cíl mapování lidských práv v jednotlivých oblastech Tanzanie²⁶, jejich vizí je potom propagace a posílení vědomí o lidských právech v takovém měřítku, aby byl na vládu a korporace vyvíjen nátlak, v důsledku kterého dojde například k vylepšení legislativy a politik ve prospěch postižených osob.

LHRC, která vznikla v roce 1995 a je jednou ze zakladatelů tamní univerzity, má své sídlo v Dar es Salaam. V současné době v ní působí přes 120 členů a své aktivity rozděluje do několika oblastí - poradenství v oblasti práva, vzdělávání skrze televizní a rozhlasové programy, posilování společenských kapacit, budování komunit a monitorování lidských práv (LHRC & ZLSC, 2012). Zanzibarská sesterská organizace vznikla o tři roky dříve než LHRC, aktivity jsou ve větší míře identické.

Obě organizace se každoročně společně podílí na vydávání publikace Tanzania Human Rights Report. Jedná se o komplexní zprávu, která podává informace nejen o individuálním narušování lidských práv a svobod, zohledňuje rovněž problematiku kolektivních práv, i problematiku zneužívání moci, korupce apod.

²⁶ LHRC se primárně soustředí na pevninskou část Tanzanie, zatímco ZLSC se zaměřuje na Zanzibar.

7 Diskriminované skupiny

Jak již bylo zmíněno v úvodu, existuje mnoho skupin a minorit, které jsou společností diskriminovány. Vzhledem k velmi široké problematice, která představuje diskriminaci na základě rasy i pohlaví, se budou následující kapitoly zaměřovat na diskriminaci menších skupin, u kterých není tato problematika ve větší míře zpracována a existuje jen omezené množství dostupných informací, především pak v českém kontextu. Vybrány byly tyto skupiny: senioři, homosexuálové, albini, lidé s onemocněním AIDS i nakažení virem HIV a lidé s postižením.

7.1 Albinismus a diskriminace albín

Pravděpodobně nikde ve světě není problematika diskriminace a násilí vůči albínům povštná tak, jako ve východní Africe, konkrétně ve státech Burundi a právě v Tanzanii. Albíni se zde musí potýkat nejen s neustálým strachem o svůj život, ale i s vážnými zdravotními problémy, které jim znemožňují zapojit se do běžného života.

Albinismus je vrozená porucha, kdy dochází k omezení či úplnému nedostatku tvorby melaninu v kůži (Albinism Fellowship, 2012). Její barva je potom u postižených jedinců velmi světlá, charakteristické jsou i narůžovělé oči, bílé vlasy a vysoká citlivost na sluneční záření. Prevalence nemoci je ve východoafrických zemích vyšší než v Evropě a Spojených státech. V Tanzanii je velmi vysoká, dosahuje tu hodnoty až 1 z 1 400 obyvatel (Hong et al., 2006), zatímco ve Spojených státech je to pouze 1 z 18 000 obyvatel (NOAH, 2010).

Mnohonásobně vyšší výskyt na africkém kontinentu není vdecko objasněn, jako jedno z možných vysvětlení se však nabízí šíření genu způsobující albinismus skrze sňatky mezi pokrevními příbuznými. Ke zplodění albína potom dochází asi ve 25 % případů, kdy jsou oba rodiče nositelé tohoto genu (Under The Same Sun, 2011). V Tanzanii je to typické pro matrilineární kmeny žijící u pobřeží, jejichž klanové rozdělení dovoluje uzavírat sňatky například mezi bratranci a sestřenicemi, a zvyšovat proto šanci na zplodění albínského potomka (Cruz-Inigo et al., 2011). Výzkum uskutečněný v Jihoafrické republice zabývající se prevalencí albinismu u jihoafrických kmenů pak dokazuje, že příbuzenství mezi rodiči hraje důležitou roli – celková míra příbuznosti mezi rodiči, kterým se narodilo albínské dítě, dosahuje až 24 %, v kmeni Tswana se jedná dokonce o 41 % rodičů v příbuzenském vztahu (Kromberg, Jenkins, 1982).

Přesné počty albínů žijících v oblasti nejsou známy, oficiálně registrovaných žije v Tanzanii kolem 8 000 (TAS, b.d.), neoficiální odhady se ale velmi liší; například Andie Shafer ve stati Tanzania's Persecuted Albinos uvádí až 120 000, TAS se pak uklání dokonce k číslu 150 000 (tamtéž). Tyto obrovské rozdíly mohou být způsobovány strachem z registrace, vyššímu pobytu albínů na venkov²⁷ či situací, kdy se albínové (často společně s dalším rodinným příslušníkem) v obavě o svůj život ukrývají na bezpečnějších místech a prakticky se neukazují na veřejnosti. Celkový počet albínů se také často odhaduje podle množství albínských dětí na školách, zde je ale potřeba zohlednit další faktory, jako jsou například finanční situace rodičů, kteří si nemohou dovést posílat do školy, případně množství škol, jejichž počty se výrazně liší v místních a

²⁷ Většina asociací má své pobočky ve velkých městech, například TAS sídlí ve městech Dar es Salaam, Arusha, Tanga a Moshi.

venkovských oblastech, a které jsou schopny poskytnout albínům vhodné prostředí ke studiu (například uení se ve vnitních prostorách) (Hong et al., 2006).

Albinismus je kvůli nedostatku vzdělání spojen především v Subsaharské Africe s mnoha povražděními a mýty. Albíni se tak potýkají s násilnými útoky, v etnicky amputací končetin i vražd, únosy, slovním napadáním a nedostatečnou zdravotní péčí, která je pro jejich život klíčová.

7.1.1 Organizace zabývající se právy albínů v Tanzanii

Nejvýznamnějším tanzanským sdružením chránícím práva albínských obyvatel je organizace Tanzania Albino Society (dále TAS) založená na konci 70. let. Dnes působí ve všech tanzanských městech a za primární cíl si klade poskytnutí k podpoře lidských práv a zvýšení životního standardu pro osoby trpící albinismem (TAS, b.d.).

Důležitým sdružením, které se aktivně zajímá a podílí se na zlepšování situace albínů, je i kanadská dobročinná organizace UTSS. Byla založena teprve v roce 2008, za necelé čtyři roky si ale stihla vybudovat v Tanzanii významné postavení, pravděpodobně kvůli faktu, že veškeré její aktivity směřují právě do této země. UTSS se významně podílí na informování a vzdělávání společnosti skrze program Advocacy and Public Awareness. Zajišťuje rovněž stipendia pro vzdělávání albínů díky programu Education Scholarship Fund. Poskytnuté finance zajistily pro albínské děti nejen místa ve školách, ale rovněž zdravotní péči a ochranné prostředí, které jsou pro kvalitu jejich životů nezbytné (Under The Same Sun, 2012a).

Známejším ve světovém kontextu je i organizace Asante Mariamu, založená v roce 2010 na počest tanzanské albínky Mariamu Staford. Ta prošla při brutálním útoku o oběť a kvůli silnému šoku také potratila. A kvůli své útoky identifikovala a ti byli následně zatčeni, soudní proces se nikdy neuskutečnil. Díky finanční podpoře dobrovolníků byly Mariamu ve Spojených státech vytvořeny náhradní ruce, které jí nyní ulehčují běžné denní činnosti, problematika násilí vůči albínům v Tanzanii se tak navíc dostala i do většího veřejného zájmu, o případu referovalo velké množství zahraničních médií a ze strany Spojených států byl vyvinut tlak na tanzanskou vládu, aby podnikla kroky, které dalším podobným útokům zamezí.

Mezi další organizace, které podporují zlepšení situace albínů v Tanzanii, patří například Tanzanská albínská charita i celosvětové sdružení National Organization for Albinism and Hypopigmentation (NOAH), Albinism Fellowship aj.

7.1.2 Zdravotní stav albín

Minimální pov domí o rizicích, kterým jsou albíni ze zdravotního hlediska vystavováni, vedou k vážným zdravotním komplikacím, jako je například rakovina kůže. Albíni někdy bývají záměrně ponecháni na slunci, aby si „zvykli“ na vysoký sluneční faktor (International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies, 2011). Studie The Tanzanian Human Albino Skin (Luande et al.) uskutečněná v roce 1985 testovala 350 albínů žijících ve městě Dar es Salaam po dobu dvou let. Ukázalo se, že dříve se již od raného věku potýkají s určitým poškozením kůže a že polovina respondentů ve věkové skupině 21-30 let trpí rakovinou (viz tabulka 3. 2). Významný je rovněž fakt, že jen 10 % albínů dosáhlo vyššího věku než 35 let (tamtéž).

Tabulka 3: Klinické fáze lézí u 350 albínských pacientů; rozdělení podle věku

Věková skupina (roky)	Celkem	Epidermální atrofie	Benigní ložiskové léze	Klinická rakovina
méně než 1 rok	26	14	0	0
2-10	149	149	30	0
11-20	52	52	52	28
21-30	70	70	70	51
31-40	45	45	45	38
41-50	3	3	3	4
51-60	3	3	3	3
starší než 60	2	2	2	1
celkem	350	338	205	125

zdroj: Luande et al., 1985, s. 2

Všichni albíni se rovněž potýkají se zrakovým postižením, které jim znemožňuje podávat ve škole dobré výkony. „Vady zraku, chudoba, nedostupnost zdravotní péče a nedostatečné zajištění vzdělání nevyhnutelně vedou ke špatným školním výsledkům a nepřetržité frustraci. Vytváří se tak cyklus, který albínům nedovolí uspět a odsuzuje je k manuální venkovní práci například na polích, jež dále zvyšuje riziko poškození kůže“ (Cruz-Inigo, 2011, s. 3). Mnoho albínů ani nedochází do školy kvůli pesimistickému postoji rodičů, že „albínské dítě je zaostalé a nemůže konkurovat ostatním dětem“ (New African, 2000).

Problémem jsou také nedostatečné lékařské znalosti, kdy doktoři nejsou schopni identifikovat nebezpečně se rozšiřující znaménka, která předcházejí rakovině.

Podle specialisty na rakovinu N. Mohameda dochází často k situaci, kdy sice lékaři identifikují albinism v údky, považují je ale za „normální“ a léčí je antibiotiky,“ (Dickinson, 2003).

V neposlední řadě lze také za velkou překážku považovat to, že ani sami albíni nejsou se svou nemocí plně seznámeni a nemají o ní potřebné znalosti. Podle pilotní studie, kterou provedli autoři Hong, Zeeb a Repacholi společně se Světovou zdravotnickou organizací ve 12 afrických státech, informovala většina zemí o nedostatečných v domostech obyvatelstva o tomto onemocnění. Respondenti rovněž poci ovali, že lidé postižení albinismem sami zcela nerozumí svým zdravotním potížím (Hong et al., 2006). Tento fakt podle autorů komplikuje samotné budování vztahů, jejich lepší integraci do společnosti i nalezení pracovního místa.

Předcházet kožním onemocněním u albínů potom není z pohledu medicíny ani z „technického“ hlediska příliš složité. Všudepřítomná chudoba ale postiženým albinismem nedovoluje zakoupit si základní pomůcky jako jsou ochranné krémy, brýle či pokrývku hlavy s dostatečně širokým okrajem. Společně s nedostatečnou zdravotní péčí je potom bilance úmrtí v relativně mladém věku velmi vysoká – 40 let se v Tanzanii dožívají pouze 2 % albínů (International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies, 2009).

7.1.3 Násilné útoky vůči albínům

Akolik vraždám a napadání albínů docházelo pravděpodobně po delší dobu, pravidelná dokumentace je vedena teprve od roku 2006. V období následujících šesti let spořídala nevládní organizace UTSS celkový počet útoků vůči albínům (zahrnující vraždy, zmrzačení i vykrádání hrobů) na 117 (2012b). Jedná se však o oficiální údaje a vzhledem k předpokladu, že některé případy pravděpodobně nebyly nahlášeny policii, mohou být skutečné údaje mnohem vyšší. Tanzanie tak nechvalně „vítá“ v počtu útoků v celé Africe, druhé Burundi uvádí od roku 2006 oficiálně 17 případů, což je o celých 100 případů méně (tamtéž).

Akolik nebyla v letech 2010 a 2011 hlášená žádná vražda²⁸ a situace se tedy pro albíny mohla jevit relativně optimisticky, na konci května roku 2012 byla zavražděn další občan a v červnu byli zatčeni tři lidé za plánovaný pokus o vraždu albína (UTSS, 2012b). V roce 2013 pak došlo k vraždě tříletého dítěte a byly zaznamenány i pokusy o vykrádání hrobů.

²⁸ Přesto došlo podle výročních zpráv Amnesty International v roce 2010 k 8 pokusům o zabití, přičemž 2 skonily zmrzačením (Amnesty International, 2011), a v roce 2011 bylo evidováno dalších 5 pokusů (Amnesty International 2012b).

Tabulka 4: Počet útoků na albíny v Tanzanii v období 2006-2012

Počet zavražděných albínů	71
Počet zmrzačených albínů	29
Počet vykradených hrobů	17
Celkem	117

zdroj: Under The Same Sun, 2012b

Oblastmi v Tanzanii, kde k napadání albínů dochází nejčastěji, jsou regiony kolem Velkých afrických jezer, konkrétně regiony Mwanza, Shinyanga, Kigoma a Mara (Neacsu, 2009). Jedná se o velmi chudé oblasti, kde se vyskytují nejvyšší počty šamanů (až přes 3 000) a kde sídlí mnoho rybářů a horníků, kteří vlivem většího bohatství a úrodu získáním částí těla albína. Mimo tyto mýty jsou dále vodem napadení často i pověry, že v albínech sídlí duchové evropských kolonialistů, že je albinismus vysoce nakažlivý a rozšíří se dotykem, albíni mají rovněž schopnosti a mohou vyléčit různé nemoci (např. pohlavní styk s albínkou vyléčí infekci HIV), plivnutí na albína zabráví onemocnění v rodině, vpletení vlasů albína do rybářské sítě zvyšuje šanci na chycení ryb, albíni a jejich matky jsou posedlí zlými duchy, částí těla albínů jsou nezbytnými přísadami pro aródní lektvary, albíni nemají takové rozumové schopnosti jako ostatní lidé a že byla matka albína oplodněna bílým mužem (Cruz Inigo et al., 2011).

Brutální útoky jsou páčány i na děti, přímo před zraky jejich rodin i sousedů, kteří bývají v obraně často sami zraněni. Částka za všechny členy části albínského těla (končetiny, uši, genitálie aj.) se podle IFRC v roce 2009 pohybovala kolem 75 000 amerických dolarů (2009), v roce 2010 se dokonce zvýšila na 200 000 dolarů (Wanjiru, 2010). Odměna za získání jen určité části těla albína se potom pohybuje v rozmezí 200-5 000 dolarů (International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies, 2009). Vzhledem k panující chudobě v zemi je tato relativně vysoká částka²⁹ pravděpodobně jedním ze silných motivů, pro tyto násilné činy stále nepřestávají. Ani země albíni však neztrácí pro vykradené hroby hodnotu – rodiny

²⁹ Podle sčítání lidu, které proběhlo v Tanzanii v roce 2002 (v době přípravy bakalářské práce nebyla data zohledňující platy v roce 2012, kdy došlo k novějšímu sčítání lidu, stále dostupná), dosahovala výše průměrného platu například v sektoru necelých 180 000 tanzanských šilinků. Tato částka je ale velmi zavádějící – medián (tedy nejčastější se objevující hodnota) platu zaměstnanců v sektoru zemědělství se pohyboval v rozmezí 65-100 000 tanzanských šilinků. Je třeba brát v potaz i fakt, že část pracujících není zaměstnaná oficiálně a nemá tedy nárok na minimální mzdu. Ta se podle výzkumné zprávy amerického Ministerstva zahraničí Human Rights Report 2010 v Tanzanii pohybovala kolem hodnoty 70 000 tanzanských šilinků, v Zanzibaru byla minimální mzda stanovena na 80 000 šilinků (v tehdejší měně se rovnají 50-60 americkým dolarům).

musí pozstatky zavražděných ve v tšin p ípad zalévat betonem, aby zabránili krádežím orgán i jiným ástem t la. Nejsou neobvyklé ani situace, kdy za vraždami stojí sami rodinní p íslušníci.

7.1.4 Diskriminace albín

Na základ výše zmín ěných problém ů lze konstatovat, že k diskriminaci albín a porušování jejich základních lidských práv dochází hned v n kolika bodech. Zjevn ě nejd ěžit ějším je potla ování základního práva na život, svobodu a bezpe nost osoby. Stát se v ústav rovn ě zavazuje k uskute n ění takových krok ů, které jednotlivci zajistí právo na zam stnání, vzd lání, sociální zabezpe ění ve stá í, nemoci i zdravotní nezp sobilosti, p í emž se má na všech úrovních uplatnit i eliminace diskriminace.

Tanzanská vláda v p ípadech, kdy dochází k potla ění základního práva na život a bezpe í, tedy vraždám a nelidskému zacházení, sice projevuje snahy o vymýcení násilí v í albín m, její úsilí však mnoho organizací kritizuje jako nedostate né. A koli byly podniknuty zásahy proti šaman m, kte í p ípívají k ší ění mýt ů o albínech, i došlo k prvním odsouzením za spáchané vraždy³⁰, útoky i p es jejich po etné snížení stále pokračují a mnoho zat ěných a podez elých z vražd je propušt ěno na svobodu, p ípadn ě dojde k zastavení soudního procesu kv ěli nedostatku financí (The East African, 2009). Snahy po ídit albín m mobilní telefony se rovn ě nesetkaly s pat ínou odezvou – špatné sí ové pokrytí, nedostate né množství p ístroj ů i v reálném ase prakticky neuskute nitelná rychlá odezva, jsou p íliš závažnými nedostatky, pro které nelze tento krok považovat za výrazné ěšení (Larson, 2011).

Dalším ze základních lidských práv je i právo na zdravotní pé í, která je minoritám v rozvojových zemích ásto upírána. Albíni mají jako skupina vysoce náchylná na kožní problémy, p edevším pak rakovinu k ě, status handicapovaných osob. Jako taková by m la být zvýhodn ěna p edevším v oblasti zdravotnictví, podle výzkumu Albinism in Africa as a Public Health Issue (Hong et al., 2006) je však pé e o albíny nekomplexní z d vod nedostatku ochranných prost edk ů, malého pov domí zdravotního personálu o albinismu samotném a s ní spojené diskriminaci postižených osob, k nimž se personál nechová ohledupln ě. Nedostatek pochopení pro jejich zdravotní stav rovn ě zp sobuje problémy ve škole, kdy jsou na albínské d ěti kladeny stejné požadavky jako na d ěti ostatní, albíni jsou ale velmi znevýhodn ěni kv ěli vadám zraku. Problémy p í tení i nedostate n ě dlouhá doba p í skládání zkoušek pak vede ke špatným školním výsledk m a nízkému vzd lání, které ve výsledku albín m dále

³⁰ Za vraždu trnáctiletého chlapce byli ty í pachatelé odsouzeni k trestu smrti pov šením. Celkový po et uskute n ěných soudních proces ů je dosud jen 10, p í emž došlo k odsouzení pouhých 8 osob (Kabendera, 2012).

znemožňuje participovat na společenském životě, v etnicky obtížného hledání pracovních míst (Thuku, 2011). Kvůli zastávanému mýtu, který tvrdí, že albínové nemají takové rozumové schopnosti jako ostatní lidé, rodiče navíc nikdy nepošílají své albínské děti ani do školy, případně se tak děje kvůli studu, který v rodině přetrvává (tamtéž).

Kvůli zdravotnímu stavu je pro albíny rovněž těžké najít vhodné zaměstnání. Musí se potýkat s překážkami v podobě práce na přímém slunci, kde často tráví několik hodin denně, nebo se setkávají s názory, že přijmout albína na pracovní místo znamená pro firmu špatnou pověst. Krok prezidenta J. Kikweteho, který v roce 2008 do parlamentu jmenoval historicky první albínskou zástupkyni Al-Shayamau Kwegyir, pak lze chápat jako významný a zásadní krok směrem k vyjádření solidarity s albínskou komunitou.

Kwegyir se sama v mládí setkávala s diskriminací ze strany spolužáků, kteří si s ní nechtěli kvůli odlišné barvě hrát a slovně ji napadali. S ponižujícími urážkami se setkávala i později v práci. Verbální útoky se sice nedají srovnat s útokem fyzickým, mohou ale zanechat neméně vážné psychické následky a především mohou vést k posílení stereotypů a předpokladů spojených s diskriminovanou skupinou.³¹

³¹ Albínové se v Tanzanii setkávají s nadávkami nguruwe - prase, zeru - pizrak a mzungu - blych (Simona, 2004).

7.2 Homosexuálové

Problematika homosexuality má v Tanzanii velmi komplikované postavení, protože homosexualita samotná je podle tanzanského trestního zákoníku ilegální. Partnerské vztahy mezi muži nejsou povolené, za porušení zákona lze potom uložit trest odnětí svobody na dobu třiceti let. Vztahy mezi lesbami nejsou sice oficiálně zakázány, nicméně tanzanská společnost je velmi restriktivní a lesby tak stejně jako jejich mužské protějšky žijí spíše v ústraní a otevřeně se ke své orientaci nehlásí.³²

Sexuální vztahy jsou ale podle trestního zákoníku zakázány pro obě pohlaví; článkem 154 říká, že trestným činem proti pohlavnímu styku se proviní osoba, která se dopustí nepřírodního pohlavního styku, i pokud takový pohlavní styk druhá osoba dovolí (Tanzania Penal Code, 1981). V případě spáchání tohoto trestného činu je minimální doba odnětí svobody třicet let, maximální doživotí. Podle článku 155 se pak osoba, která má v úmyslu spáchat výše zmíněný trestný čin, vystavuje trestu odnětí svobody minimálně na dvacet let. Problematický je ale výklad zákona, který konkrétně ji nespecifikuje, jaké chování je označeno jako nepřírodní.³³ Odstavec 157 pak dále zakazuje mravnostní delikty mezi muži jak na veřejnosti, tak v soukromí, pod pohrůžkou pětiletého trestu. Pojem mravnostní delikt je rovněž komplikovaný - v novelizovaném zákoníku je definován jako akt, který není nutně pohlavním stykem, ale zahrnuje praktiky jako je masturbace, „nemravný“ fyzický i nefyzický kontakt (Sexual Offences Special Provisions Act, 1998, pt. 1).³⁴ Porušit zákon tak lze v extrémním výkladu například pouhým objetím. Kvůli nejednoznačnosti a značně obtížnému získávání důkazů je ale ve výsledku tento zákon uplatňován minimálně a LGBT osoby se tak setkávají spíše se společenskou diskriminací než s pobytem ve vězení.

Vzhledem k nedostatku materiálu, který by zohledňoval pouze téma homosexuality, pracuje tato kapitola s celkovou problematikou LGBT, tj. leseb, gay, bisexuálů a transgender osob³⁵, jejichž kategorie jsou do jisté míry silně propojeny, a proto i v této části materiálu pracuje s celou skupinou. Celkový počet LGBT osob žijících v Tanzanii lze pouze odhadovat - přesná statistika neexistuje pravděpodobně kvůli

³² Zákaz vztahů mezi stejným pohlavím, a to jak mezi muži, tak mezi ženami, však panuje v Zanzibaru, který v roce 2004 revidoval znění trestního práva. Může tak nyní poslat odsouzeného muže až na pětadvacet let do vězení, zatímco ženu na sedm let (Penal Decree Act, 2004, čl. 158).

³³ Ve čtvrté tanzanské hodnotící zprávě z roku 2007 určené tehdejší Komisi pro lidská práva však vláda v odstavci 146 vyslovením cílů na homosexuálně orientované osoby a homosexualitu samotnou označuje jako nepřírodní a trestnou právním odkazem na odstavec 154 Tanzanského trestního zákoníku.

³⁴ Plné znění výše zmíněných článků je uvedeno v příloze.

³⁵ Někdy se používá i označení LGBTI, kde I = intersex; tj. člověk s orgány jak mužskými, tak ženskými. Transgender je potom člověk, který se sice rodí s pohlavními znaky typickými pro dané pohlaví, svým chováním a vlastní identitou se však neslučuje s tímto pohlavím. Do této skupiny lze zařadit například transvestity i transsexuály.

represím a strachu obyvatel. Organizace WEZESHA odhaduje celkový počet asi na dva miliony (2012).

7.2.1 Organizace podporující LGBT osoby v Tanzanii

Existence organizací zabývajících se právy LGBT osob je poměrně riziková, de facto se totiž jedná o podporu ilegálních aktivit. Organizace tak proto často fungují sice oficiálně, ale pod neutrálním názvem a jako primární cíle svého působení uvádí jiné aktivity (např. níže zmíněná organizace WEZESHA je vedena v seznamu nevládních organizací jako sdružení, jehož primárním cílem je zlepšení životních podmínek mladých svobodných matek a dětí, na svých webových stránkách se ale představuje jako celostátní psobicí LGBT organizace). Mimo podporu nelegálních aktivit se musí organizace potýkat s žádou dalších p ekážek, mezi které patří například nedostatek mediální pozornosti i nerovný p ístup ke zdravotní pé i. Nevraživý p ístup k t mto hnutím mají dokonce i jiné neziskové organizace³⁶, velkým problémem je tudíž i nedostateká kooperace s ostatními komunitami. Kv li t mto problém m potom organizace vykonávají namísto politických krok ů spíše kroky sociální (Kiragu, Nyong'o, 2005).

Mezi nejznám ější organizace, které se v Tanzanii zasluhují o rovnost práv LGBT osob, patří CPSS (Community Peer Support Services) podporující primárn ě práva gay ů, dále TALESA (Tanzania Lesbian Association), jež se soust edí na práva leseb, a již zmín ěná WEZESHA, zabývající se celkovou problematikou LGBT. WEZESHA jako jediná disponuje webovými stránkami, a komunikuje i p es sociální sí ě Facebook. Sama se charakterizuje jako sdružení prosazující rovnost, toleranci odlišnosti, vzd ělání a spravedlnost (WEZESHA, 2012). Primárn ě se soust edí na p t oblastí, a sice na prosazování práv LGBT jako lidských práv, prosazování rovnosti a dostupnosti lékařské pé e, p edcházení nakažení virem HIV a onemocn ěním AIDS, spolupráci s dobrovolníky a pracovní školení (tamtéž).

7.2.2 Diskriminace homosexuál ů a LGBT osob

Podle tanzanské ústavy dochází k porušování základních lidských práv op t v n kolika oblastech. lánky 12 a 13 t etí ásti ústavy zabývající se rovností jednotlivc ů íkají, že se osoby rodí svobodné a sob rovné a sob rovné dále z stávají i p ed soudem. V lánku 16 se dále hovo í o tom, že má každý jednotlivec právo na respektování své osoby a svého soukromí. Zasahování do intimního života se tedy jeví jako protiústavní, zvlášt ě pak v p ípad ě, kdy m ů být jedinec odsouzen za v mnoha p ípadech neprokazatelné ěny nebo pouhý pokus takový ěn uskute ěnit.

³⁶ Např. z d vodu již zmín ěné homofobie, ztráty finan ění podpory ze strany donor ů i vlády aj.

Homosexuálové se, pokud se rozhodnou pro tzv. coming out (neboli p oznání se k homosexualitě), i pokud je jejich orientace nedobrovolně odhalena, potýkají s pomluvami, násilnými útoky a špatným přístupem ke zdravotní péči (který se násobí ještě v případě, že jedinec trpí onemocněním AIDS). Neobvyklé nejsou ani případy, kdy při odhalení sexuální orientace dochází k vyloučení ze vzdělávacího systému, práce i bydliště. Z roku 2007 je znám případ, kdy byla lesbická dvojice vystavována na základě své orientace z bytu v Dar es Salaam (Ammon, 2009). Následkem takových situací pak žije mnoho LGBT osob na ulicích i v ghettech. Podle organizace WEZESHA tvoří v ghettech nejvíce homosexuálové, bisexuálové i transgender osoby 20 až 40 % obyvatel (2012).

Dalšími z následků jsou například sociální izolace, zavrnutí a tzv. nápravné znásilnění. Zkušenosti s těmito tanzanskými leseb představených v knize *Tommy Boys, Lesbian Men, and Ancestral Wives: Female Same-Sex Practices in Africa* (Morgan, Wierenga, 2006) dokazují, že ať se ženy za svou orientaci nestydí a většina z nich je šťastně zadaná, o své orientaci řečí jen nejbližšímu okolí, případně lidem stejné orientace. Lesby se mohou rovněž potýkat se sexuálními napadeními, které je má podle pachatelů „napravit“ a „použit je, jaké je být heterosexuální ženou“ (Ranchod, Boezak, 2007). Vyloučení ze společenského života, neustálý strach o svou bezpečnost a potlačování vlastní identity potom může vést k dlouhodobým psychickým problémům.

Významným problémem je také šíření viru HIV a onemocnění AIDS, jejichž výskyt je v komunitě homosexuálů vyšší než u heterosexuálních většiny, zvláště pak v afrických zemích. Podíl nakažených mezi homosexuálními muži je zde až desetkrát vyšší než mezi heterosexuálně orientovanými (BBC News, 2009). Nedostatečné povědomí o nemoci, odmítavé postoje vůči testování i naopak odmítání ošetření pacienta s virem HIV ze strany zdravotníků je pak v principu v rozporu s celosvětovou snahou tuto nemoc vymýtit. Tanzanská vláda proto navzdory nelegálnímu statusu homosexuality přestala homosexuály ignorovat a zahrnula je jako ohroženou skupinu do plánu na řešení situace ohledně šíření HIV/AIDS. Sami homosexuálové jsou navíc často na čelní linii jako předci tohoto viru a jsou obviňováni za jeho šíření například v komunitě.

Nedávno uskutečněný výzkum organizace *Restless Development Attitudes of Young People Towards Same Sex Relationship* (2012) dokazuje, že LGBT osoby jsou vnímány negativně i mladou společností. Výzkumu se zúčastnila téměř tisícovka mladistvých, a to v místech, kde agentura působí. Výsledky výzkumu nejsou příliš překvapivé.³⁷ Necelých 70 % se k homosexualitě samotné staví bez ohledu na pohlaví negativně. Pro téměř 75 % dotázaných je homosexuální vztah v jejich komunitě

³⁷ Především kvůli výsledkům předchozího šetření, které provedlo výzkumné centrum Pew Research Center v roce 2007 – vyplývá z něj, že podle 95 % dotázaných by měla být homosexualita v Tanzanii zakázána. Jen 3 % osob se vyslovilo pro její zrušení.

nepříjemný. Výzkum se dále soustředí na potenciální situaci, kdy by se sourozenec zpovídaného přiznal k preferenci stejného pohlaví. Přes 35 % zpovídaných by přesto od svého sourozence očekával návrat k heterosexuálnímu, necelá 4 % by se sourozence zřejmě i její diskriminovala. Pouze 0,6 % zpovídaných by její pak tolerovala a akceptovala jeho způsob života.³⁸

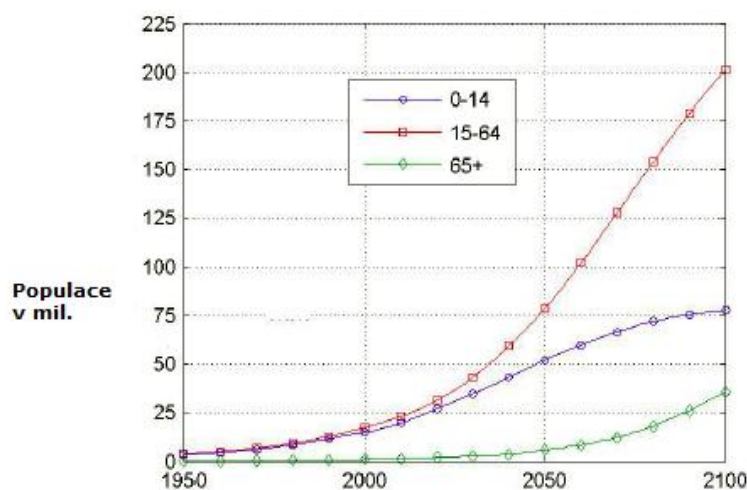
Jak již bylo zmíněno v úvodu podkapitoly charakterizující obecnou situaci a právní postihnutelnost homosexuálů v Tanzanii, zákon o kriminalizaci homosexuality není navzdory přítomným trestním právním předpisům uplatňován a podle článku Ng'Wanakilaly (2011) pro agenturu Reuters nebyl za tento trestný čin nikdo soudně stíhán. Tanzanská vláda má ale v ohledu na legalizaci homosexuálních vztahů stále negativní postoj. Když v listopadu roku 2011 britský premiér David Cameron vyzval k přerušení rozvojové pomoci zemím, které jsou homofobní, tanzanská vláda reagovala prohlášením, že homosexuální vztahy nejsou v zemi součástí kultury, a proto nebude v žádném případě legalizována. Ministr zahraničních věcí, Bernard Membe se dále vyjádřil, že morální hodnoty, které země vyznává, se neslučují se západními standardy a země nevidí důvod, proč by měla západní hodnoty přijímat (Mkinga, Ubwani, 2011). Murray (1998, str. 2) pak dodává, že „předešlým v místech, které byly silně ovlivněny Západem, panuje nyní přesto dělení, že je homosexualita úpadková, buržoazní západní novota, která byla vnucena násilím i islámskými otrokáři.“

³⁸ Zbýlé procento by například tento fakt sdělilo rodičům i příbuzným, poskytlo by dotyčnému jakousi osvětu, aby změnil svůj postoj apod.

7.3 Senio i

V Tanzanii žije p ibližn kolem 2,3 milionu senior ³⁹ (Rapid Funding Envelope, 2007), o ekávaná délka života p i narození je podle statistik Sv tové zdravotnické organizace (2010) stanovena na pouhých 55 let. V ková struktura Tanzanie pak ukazuje, že množství osob, které dosáhnou více než 60 let, iní pouze 5 % (WHO, 2011).

Obrázek 2: Celková populace Tanzanie podle v kové struktury

zdroj: United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2011)

Podmínky v rozvojových zemích jsou pro seniory nepříznivější než kdekoli jinde na světě. Zatímco ve vyspělých zemích je standardem sociální zabezpečení jednotlivce ze strany státu a určitá představa penze jako „odpočinku“ po produktivní části života, situace seniorů v chudých zemích je nesrovnatelně komplikovanější. Dřichodci v Tanzanii pobírají velmi nízký důchod a většina z nich tedy pracuje tak dlouho, dokud jim to zdravotní stav dovolí (Erb, 2011). Minimální výše důchodu tanzanských seniorů činí podle U.S. Social Security Administration 80 % měsíční minimální mzdy (2011). Protože je ale velká část práce vykonávána neoficiálně (například zemědělské práce na polích) a obyvatelé nejsou registrovaní jako pracující, nemají na příjem důchodu nárok. Kvůli práci v neformálních pracovních sektorech si dále nemohou „platit důchodové i jiné formální sociální pojištění“ (HelpAge International, 2008, s. 5).

³⁹ Pro potřeby práce je jako senior chápána osoba, která dovršila věk 60 let a má tedy podle zákona nárok pobírat penzi.

Tabulka 5: Zdroje p íjmu senior v Tanzanii v roce 2007 (v %)

Závislost na	Všichni senio i (ženy/muži/celkem)			Dar es Salaam (ženy/muži/celkem)			Mimo Dar es Salaam (ženy/muži/celkem)		
D tí a blízká rodina	34,1	60,5	44,3	34,0	69,0	49,7	34,1	57,6	42,7
Remitence od d tí	20,4	22,4	21,2	22,6	28,6	25,3	19,9	20,3	20,1
Práce na plný úvazek	32,7	19,5	27,6	14,6	4,8	10,2	37,2	24,6	32,5
Práce na áste ný úvazek	7,6	3,3	6,0	16,5	4,8	11,2	5,5	2,9	4,5
Penze od p edchozího zam stnavatele	6,9	0,6	4,4	14,6	**	8,0	5,0	**	3,4
Charita	1,3	1,8	1,5	**	**	2,1	1,2	1,6	1,4
Celkem	103	108,1	105	102,3	107,2	106,5	102,9	107	104,6

* p ibližn 5 % respondent uvedlo více zdroj p íjm

** nedostupná data

zdroj: Mboghoina, Osberg, 2010, s. 5

Podle výše uvedené tabulky znázor ující data ohledn zdroj p íjmu je necelých 45 % senior finan n závislých na svých potomcích i rodin , dalších 20 % na remitencích, které rodina starším obyvatel m zasílá. Jen necelých 4,5 % senior pobírá penzi od svých p edchozích zam stnavatel . Pokud zohledníme pouze hlavní m sto Dar er Salaam, zde dosahuje množství senior pobírajících d chod hodnoty 8 %, což je sice tém dvakrát více, než je tanzanský pr m r, stále se však jedná o velmi nízký po et. Ti, kte í pobírají d chod, jsou navíc v tšinou bývalí zam stnanci státního sektoru, zároveň ale dodávají, že výše penze neumož uje zajistit si ani základní životní pot eby (Erb, 2011).

Senio i navíc velmi ásto finan n zabezpe ují svá vnou ata, jejichž rodi e zem eli na AIDS (Rapid Funding Envelope, 2007), a tak investují velkou ást svého platu pro zajišt ní školní docházky. To se týká p edevším žen, jelikož se obecn dožívají vyššího v ku a jedním z dalších d vod , který zde hraje roli, je i fakt, že se muži ásto žení s mnohem mladšími dívkami (Erb, 2011). Vzhledem k problematickému d dickému zákonu (viz níže) tak starší ženy ásto z stávají bez p íjmu a s mnoha d tmi, o které se musí postarat.⁴⁰ Paradoxní p itom je, že jedním z d vod , pro je v rozvojových zemích mnohem vyšší p ír stek, je i ten fakt, že se lidé

⁴⁰ Podle NBS žije až tém 11 % senior s osobou mladší 18 let a žádným dalším dosp lým. Dalších 8 % žije s mladistvým do 24 let a žádným dalším dosp lým (National Bureau of Statistics, 2007). Situaci navíc komplikují i d tí narozené v mimomanželském svazku i d tí, které po rozvodu dosp lých v p ípad dalšího svazku dcery/syna p ípadají prarodi m (Erb, 2011).

„připojiš ují“, aby se o ně ve stáří dříve postaraly. Současná proměna společnosti, která je charakteristická například vyšší mírou urbanizace, kdy se mladší obyvatelstvo stahuje do měst a zanechává své rodiče a prarodiče na venkově, je pak pro seniory velmi nepříznivá.

Nedostatek financí také mnohdy znemožňuje obstarat si základní léky a dopravit si adekvátní lékařskou pomoc. Rovněž z toho důvodu, že přes 80 % tanzanských seniorů žije na venkově (Erb, 2011), je problematická i dostupnost nemocnic. Mohou se nacházet daleko a špatný zdravotní stav a zmíněný nedostatek financí na dalekou cestu jim neumožní ji vůbec absolvovat.

Na druhou stranu lze ale právě díky zvolna se rozvíjející lékařské péči pozorovat prodloužení průměrné délky života, s rozvojem zdravotního systému lze současně očekávat snížení dříve úmrtnosti a úmrtnosti obecně, tanzanská vláda tedy bude muset v důsledku zvyšující se populace seniorů podniknout kroky k jejich sociálnímu zajištění.

7.3.1 Násilí páchané na starších ženách

Specifickým problémem v celé Východní Africe je záměrné páchané násilí z důvodu obvinění z arod jnictví, které se v 92 % zkoumaných případů týká starších žen (This Day, 2006).

Arod jnictvím je v Tanzanii chápána schopnost zaarovat i proklít druhé, využívat své nadpřirozené schopnosti k ublížení osobám i celých komunit a jejich majetku (LHRC & ZLSC 2011, s. 55). Zákon o arod jnictví z roku 1928 sice tuto činnost zapovídá⁴¹, tanzanská ústava ale rovněž zakazuje jakékoli fyzické mučení a zabíjení v lánčích I. 13 a 14, proto je nemyslitelné, aby byly tyto útoky schvalovány v zájmu vykonávání „spravedlnosti“. Podle HelpAge International jsou tyto útoky vyvolávány i umle za účelem získání majetku, špatné úrody i nedostatečným znalostem například onemocnění AIDS; tradiční pověra, že mají arod jnice červené oči, vede k útokům na ženy, které tráví delší dobu vařením u kamen, což u nedostatečném traných obydlí vede k zarudnutí očí (HelpAge International, 2012a).

K útokům dochází především, stejně jako u albín, v oblasti Velkých afrických jezer. Podle tabulky 6 došlo jen v regionech Mwanza, Shinyanga a Tabora v letech 2004-2009 k průměrně více než 100 vraždám ročně. Celkový počet v tomto období dosáhl přes 2,5 tisíce úmrtí. V letech 2010 a 2011 bylo podle LHRC & ZLSC zabito více než 1 200 osob, průměrně lze každoročně pozorovat nárůst těchto trestných činů (2011).

Tabulka 6: Počet žen zavražděných z důvodu podezření z arod jnictví v Tanzanii (Policejní zpráva z února 2009)

Region	Počet úmrtí v posledních 5 letech (po únor 2009)	Průměrný počet úmrtí v regionu za rok
Mwanza	698	140
Shinyanga	522	105
Tabora	508	102
Iringa 256	52	-
Mbeya	192	39
Kagera	186	37
Singida	120	24
Rukwa	103	21
Celkem	2 585	517

zdroj: LHRC & ZLSC, 2010, s. 22

⁴¹ Spadají sem aktivity jako je například zaklínání, uhranutí, užívání arovních předmětů (Witchcraft Act, Tanzania, 1956).

7.3.2 Organizace v Tanzanii zabývající se ochranou práv senior

Organizací, které se prosazují za práva senior v Tanzanii, existuje oproti výše zmíněným skupinám albín a LGBT osob neporovnatelně více, což je ale vzhledem k širšímu zastoupení v populaci logické. Uplatněním práv senior a zlepšením jejich životních podmínek se zabývá rovněž velké množství mezinárodních organizací.

O vytvoření platformy sdružující organizace zaměřující se na seniory se zasloužila Tanzania Older People's Platform (TOP), která spolupracuje s několika regionálními sdruženími. Mezi ně patří například Association for the Retired and Elderly (CHAWAMA) sídlící ve městě Arusha. Ve spolupráci s organizací HelpAge International a s podporou Rapid Funding Envelope se potom zasloužila o vyškolení domácích pečovatelů, kteří se o starší lidi starají, i o vyškolení svých reprezentantů, především v oblasti lobbingu. Mezi místní organizace patří například NASA Brotherhood Society for the Aged (NABROHO) založená v roce 1995, jejíž programy se soustředí na zlepšení situace v oblastech zdravotní péče a zdraví obecně; jejími cíli jsou rovněž snížení chudoby seniorů - sdružení se angažuje v kampani za poskytování penze seniorům - a dosažení integrace problematiky životní úrovně seniorů do místní správy a rozpočtových programů (Envaya, b.d.).

Mnoho z organizací v Tanzanii se společně vedle starších obyvatel (obzvláště vdov) soustředí rovněž na sirotky, kteří jsou dnes až ve 40 % vychovávaní právy prarodičů (HelpAge International, 2012b). Takovými jsou například Tanzanian Orphans and Widows (STOW), založená v roce 2005, která poskytuje ovdovělým ženám kapitál nutný k podnikání, i The Tanzanian Women Lawyer's Association (TAWLA) soustředící se na ochranu práv ohrožených minorit, především žen a dětí.

Jednou z nejviditelnějších a nejznámějších mezinárodně působících organizací, jejímž předem zájmu jsou seniory, je již výše zmíněná HelpAge International. V Tanzanii působí již od roku 1993 a jejími hlavními úkoly jsou omezení negativních důsledků epidemie onemocnění HIV/AIDS na seniory a jejich rodiny, zlepšení pověsti seniorů ve společnosti, posílení pozice starších žen a zvýšení příjmů seniorů. Organizace se zasloužila o mnoho studií a výzkumů starších obyvatel nejen v Tanzanii a disponuje velkým množstvím relevantních a potřebovaných dat. Zároveň aktivně mapuje aktuální stav a potřeby seniorů a zveřejňuje jejich životní příběhy.

7.3.3 Diskriminace seniorů v Tanzanii

Při odhalování diskriminačních tendencí v případě seniorů je opět třeba poukázat na článek 11 tanzanské ústavy, kde se stát zavazuje k uskutečnění takových kroků, které jednotlivci zajistí (...) sociální zabezpečení ve stáří, nemoci i zdravotní nezpůsobilosti, a článek 14, podle kterého má každý jednotlivec právo na život a jeho ochranu. OSN rovněž v roce 1991 vyhlásilo Zásady OSN pro seniory, které se zabývají „problémy lidské důstojnosti seniorů, jejich seberealizace, úasti na veřejném životě a péčí o ně, a vyzývají vlády, aby je integrovaly do svých národních programů,“ (HelpAge International, 2008, s. 2).

Tanzanský program National Ageing Policy z roku 2003 definuje, za jakých podmínek mají senioři právo získávat penzi i bezplatné lékařské ošetření. V obou případech se jedná o dosažení 60 let věku, problémem však zůstává fakt, že mnoho chudých lidí žijících v tšínou na venkově nevládní identifikační doklady. Lidé se tak nemohou hlásit o svá práva a o služby, na které mají nárok. Dalším problémem je nedostatečná vzdělanost, kdy starší lidé neví, jak se o tato práva vůbec hlásit.

K diskriminaci a necitlivému chování vůči starším lidem pak často dochází na samotné před zdravotnických zařízení. V rámci projektu sdružení CHAWAMA, HelpAge International a Rapid Funding Envelope byl proveden průzkum, kdy měli senioři za úkol zaznamenávat své zkušenosti při návštěvě nemocnice. Z výzkumu vyplynulo, že 40 % respondentů mělo při jednání s personálem nemocnice dojem, že se jim personál vysmívá, 94 % respondentů platilo za konzultaci s lékařem; 30 % z nich netušilo, jak lze požádat o bezplatnou péči. Dopravu do nemocnice si musela zaplatit téměř polovina z dotazovaných a čekání u doktora se u více než třetiny respondentů protáhlo na 3 až 4 hodiny (HelpAge International, 2008, s. 8).

Jako problematické se rovněž ukazuje nedostatečné vybavení nemocnic, které nedisponují potřebnými léky, nebo si naopak senioři nemohou alternativní dražší verzi léku pořídit.

Velkým problémem seniorů je rovněž problematika důchodových a majetkových práv. Ve většině případů se s ní potýkají africké vdovy, které podle zvykového práva, jež je v tradičních afrických zemích uplatňováno, nemají nárok na důchodové spoření společného majetku. HelpAge International v roce 2006 na základě svého výzkumu zjistila, že svá práva nezná ani 10 % seniorek.⁴² Přijetí o všechen majetek pak de facto znamená absolutní chudobu a neschopnost zajistit si základní služby pro život. V Tanzanii neexistuje zákon, který by se zabýval problematikou důchodového a majetkového vypořádání po smrti manželky i manžela, existují pouze ustanovení, která pracují s podmínkami jako je vyznávané náboženství, etnický původ a „žít v souladu s obecnými zvyklostmi,“

⁴² Výzkum byl prováděn ve třech tanzanských okresech Kwimba, Kahama a Shinyanga Rural.

(HelpAge International, 2008, s. 6). Vzhledem ke stále se zvyšujícímu počtu smláček mezi etnicky různorodými osobami i osobami s jiným náboženským vyznáním, se tato skutečnost stává značně složitou a rozhodnutí, komu po smrti náleží majetek, je nesmírně komplikované (tamtéž).

Senioři v Tanzanii se setkávají rovněž s omezením v oblasti bankovních půjček. Může to zapříčinit jednak neexistence dokladů, ale také neschopnost splácet měsíční splátky, zvláště v případě chudých farmářů, kteří disponují zdroji jen v určitých obdobích, a ne konstantně. Strach z neplacení a potenciálního uvznutí kvůli neschopnosti splácet pak mnoho starších obyvatel odrazuje od takových půjček (HelpAge International and Cordaid, 2011). Tanzaňané tento problém sice nevidí jako diskriminaci na základě věku, ale charakterizují jej jako diskriminaci „na základě podmínek splácení a ekonomických schopností toho, kdo si půjčuje“ (tamtéž, s. 15). V momentě, kdy lidé nemají peníze vrátit a je zřejmé, že jim do konce svého života nemohou vypůjčenou sumu vrátit, je pro banky v podstatě nemožné půjčky poskytnout.⁴³

Dalším ze specifických případů jsou senioři, kteří trpí onemocněním AIDS. Starší lidé často nejsou cílem nejrelevantnějších kampaní a programů, které pomáhají situaci zmírňovat a vzdělávat. Vzhledem k velkému počtu seniorů, kteří vychovávají pozůstalé sirotky svých vlastních dětí (často také nakažené), je nutné, aby senioři disponovali dostatečným vzděláním, jak s nakaženými lidmi jednat i jak je v domácím prostředí ošetřovat, aby se sami nevystavovali riziku a naopak. Senioři se rovněž setkávají se sociální izolací na základě svého onemocnění nebo jen z důvodu, kdy jejich příbuzní zemřeli na AIDS.

Zlepšit životní situaci seniorů je z hlediska jejich příspěvků k výchově dalších generací doslova klíčové. Jako dobrý příklad lze znovu uvést sdružení CHAWAMA. Jeho představitelé byli speciálně vyškoleni společně s vedoucími členy místních komunit v oblasti státní sociální politiky i obhajobou práv seniorů. Sdružení se rovněž podílí na mapování složité situace seniorů a za pomoci diskusí, které shromažďuje skrze seniorské výbory, se jim podařilo zajistit bezplatnou zdravotní péči pro seniory, kteří disponují identifikačním dokladem. Ten je platný až do konce života, přičemž získat jej lze právě pomocí výborů, které předávají návrhy tajemníkům sdružení (HelpAge International, 2008).

⁴³ Tento fakt se však do jisté míry dotýká i mladší generace.

7.4 Lidé se zdravotním handicapem (HIV/AIDS, postižené osoby)

Jak již vyplynulo z předchozích dílčích kapitol, kvalitní zdravotní péče je v rozvojových zemích pro mnoho jejich obyvatel často nedostižným přáním. Kvůli nízkým platům, vzdálenosti nemocnic i špatnému zdravotnímu stavu se stává, že si nemohou dovolit adekvátní ošetření a výjimkou nejsou ani úmrtí v důsledku nemocí, které jsou ve vyspělých zemích jednoduše léčitelné. V rozvojovém světě, který se často potýká s nedostatkem moderních technologií, zdravotních pomůcek i chabými znalostmi samotného zdravotního personálu, je pak životní situace osob, které trpí závažnějším onemocněním, velmi složitá - stigma a strach okolí z nákazy smrtelného viru tak mohou zabránit účinnému boji s tímto onemocněním, v případě postižených osob pak může dojít až k násilným útokům.

7.4.1 Organizace v Tanzanii zabývající se ochranou práv nemocných HIV/AIDS a postižených

Jednou z nejvýznamnějších tanzanských institucí zabývajících se problematikou HIV/AIDS je Tanzania Commission For Aids (TACAIDS), spadající pod resort předsedy vlády, která vznikla v roce 2001 jako reakce na stále se zvyšující počet onemocnění. Kromě sestavování strategických plánů, jak snížit množství nakažených osob, a vzdělávacích programů, se Komise snaží rovněž chránit práva nemocných, podporovat je v pozitivním přístupu k životu apod. Významou organizací je také Service, Health & Development for People Living Positively with HIV/AIDS (SHDEPHA+) sdružující nemocné HIV/AIDS. Vznikla v roce 1993 a sídlí v Dar es Salaam. Jako svůj hlavní úkol definuje zapojení nemocných do běžného života a posílení jejich volek prosazování vlastních práv (2011).

V Tanzanii funguje i zastřešující platforma organizací zabývajících se ochranou práv osob s postižením. Jedná se o společnost Shivyawata, která pod sebou sdružuje 9 organizací, mj. i již zmíněné TAS i CHAWEMU. Jejím úkolem je dlouhodobá kampaň zaměřená na odsouzení sociálního bezpráví, kterému lidé s postižením čelí napřímo sociálním, ekonomickým i politickým systémem. Úzce s ní spolupracují i organizace Radar Development i Comprehensive Community Based Rehabilitation in Tanzania (CCBRT), jejichž posláním je jednak zapojení postižených do pracovního procesu, stejně jako poskytování zdravotnických služeb, které postiženému pomáhají žít bez výraznějšího omezení. Významné je i středisko The Information Centre on Disability (ICD), které se soustředí především na distribuci informací a podílelo se na přípravě Zákona o osobách s postižením, který byl v Tanzanii roku 2010 přijat (Able Child

Africa, 2012). Další organizací je například Disabled Organization for Legal Affairs and Social Economic Development (DOLASED) zaměřující se na hluchoněmé osoby, albíny i mentálně a fyzicky postižené osoby. Školení zde zajišťují sami lidé s postižením a materiály jsou rovněž dostupné ve slepeckém písmu, které umožní vzdělávat i znevýhodněné osoby (Center for Health Market Innovations, 2010).

7.4.2 Diskriminace osob s onemocněním HIV/AIDS

V průběhu 90. let došlo v Tanzanii k velkému nárůstu úmrtí v důsledku onemocnění HIV/AIDS, v roce 2001 proto byla ustavena první národní strategie v boji proti AIDS - Tanzanská komise pro AIDS (TACAIDS). Diskriminace nemocných byla v tuto dobu poměrně silná – podle studie, která si kládla za cíl získat data, jež by mohla pomoci v regulaci šíření viru HIV, došli Kisinza et al. (2002) k závěru, že lidská práva osob, které jsou nakaženy HIV i nemocní AIDS, jsou často porušována, a že lidé, kteří se potýkají s diskriminací a není respektována jejich lidská důstojnost, jsou často sami náchylnější k nákaze. Výzkumu se zúčastnilo 327 zdravotníků z místních i regionálních nemocnic i zdravotnických center, které patří jak státu, tak církevním institucím, a také pacienti s virem HIV i onemocněním AIDS. Ukázalo se, že „většina zdravotníků zaujímá k pacientům HIV/AIDS negativní postoj“ (tamtéž, s. 2) a že samotní zdravotníci ke stigmatizaci svým chováním přispívají. Z výzkumu také vyplynulo, že ačkoli si jsou zdravotníci v domě své zodpovědnosti vůči pacientům, kvůli nedostatku ochranných pomůcek v nemocnicích mají před nakažou strach. Kruh stigmatizace potom uzavírá v domě, že je tato nemoc stále spojována s promiskuitním chováním i aplikací drog, a nemocný se tak bojí svému okolí sdělit (tamtéž).

V průběhu několika let dále došlo v Tanzanii k vývoji zákona, jehož hlavními prioritami byly stanoveny tyto aktivity: prosazování dobrovolného testování, poradenství, odstranění tradičních zvyků, které zvyšují přenos viru HIV, zabránění diskriminaci a stigmatizaci osob nakažených virem HIV, především pak v práci, ochrana práv žen, dětí a ostatních zranitelných skupin (US AID, 2008). Zákon byl nakonec v roce 2008 přijat a mezi jeho stěžejní body patří mimo potírání diskriminace nemocných osob i zavázání se tanzanského Ministerstva zdravotnictví k zajištění antiretrovirálních léků a dalších potřebných služeb (tamtéž). Z pohledu země se jednalo o velmi významný krok kupedu v boji proti AIDS, podle odhadů WHO však žilo v Tanzanii v roce 2009 přibližně 1 200 000 dospělých nakažených virem HIV, mladistvých do 15 let pak asi 160 000. V roce 2010 pak země podle statistik WHO necelých 90 000 obyvatel, což řadí Tanzanii mezi deset zemí s nejvyšším počtem úmrtí v důsledku HIV/AIDS (Real Clear World, 2012). Neinformovanost o nemoci, jejím způsobu přenosu, případně mýty, které jsou spojené s jejím „vyléčením“

potom tuto smrtelnou nemoc dále šíří napří spole ností a diskriminace se lidem s onemocn ěním HIV/AIDS navzdory p íjetí nejr zn ějších zákon ů rovn ě nevyhýbá.

Tabulka 7: Po ět nakažených HIV v Tanzanii (v mil.)

rok	2001	2006	2011
po ět nakažených HIV v Tanzanii	1 400 000	1 400 000	1 600 000
po ět úmrtí na AIDS	130 000	130 000	84 000

zdroj: WHO, 2012

Podle studie n kolika tanzanských organizací je práv ěp ekonání stigmatu hlavním faktorem v boji proti ší ění nemoci (Tanzania Commission For AIDS et al., 2008). Studie ilustruje p íklady, nakolik stigma ovliv ůje jednání lidí, kte ří mají o nemoci jen malé pov domí; respondent m byly položeny otázky týkající se p ístupu k lidem nakažených HIV/AIDS. Naprostá v tšina dotázaných odpov ěd la, že by byla ochotná postarat se o ělena rodiny, který je sám nakažen, a ¾ dotázaných souhlasily s tím, aby mohla u ítelka pokračovat ve své profesi, pokud není viditeln ě nemocná. Jen necelých 60 % dotázaných žen a 65 % muž ů však uvedlo, že by byli ochotni zakoupit si ěrstvou zeleninu od nakaženého obchodníka.

Výzkum z roku 2005 Measuring HIV Stigma⁴⁴ pak dále p edkládá n kolik podrobn ějších studií; jednou z nich je i pr ůzkum diskriminace (resp. setkání se s tzv. veřejným stigmatem, kdy jedinec diskriminaci skute ěn zažívá) osob s onemocn ěním HIV/AIDS. Dotazovaní uvád ěli, že byli sociálně izolováni (více než 30 % se setkala s násilnými vyhr ůzkami, p es 20 % p estalo být navšt ůvováno i bylo navšt ůvováno svou rodinou nebo p áteli mén ě než p edtím, 16 % bylo rovn ě vylou ěno z r ůzných společenských setkání), p es 30 % tázaných potom setkalo s urážkami a pomluvami. Necelých 18 % ztratilo kv ůli svému zdravotnímu stavu práci i zákazníky (Nyblade et al).⁴⁵

Další výzkum, který zpráva Measuring HIV Stigma zpracovává, je diskriminace nemocných v oblasti dostupnosti zdravotní pé ěe.⁴⁶ Zhruba 30 % dotázaných se setkalo s odmítnutím jejího poskytnutí, stejné množství dostalo od zdravotník ů za svou nemoc dokonce vynadáno. S delším ěkáním na ošet ění i „p eposíláním“ mezi doktory má zkušenost rovn ě necelá t ětina dotazovaných.

⁴⁴ Jedná se o terénní výzkum 978 respondent ů ve m ěste Kimara.

⁴⁵ Jedním z faktor ů, který velkou m ěrou p íspívá k deprivaci nemocných osob, je práv ě diskriminace v zam ěstnání. Jedinec je tak poznamenán nejen finan ěn , ale rovn ě m ěže p íjít i o zdravotní pojišt ění (Grimm, 1997, s. 2), což následn ět ůže jeho životní situaci.

⁴⁶ Vzorek tvo ří v tomto p ípad ě 36 osob, které vyhledávají zdravotní pé ěi.

Specifickým případem je předmanželské otestování na přítomnost viru HIV, které vnímá zanzibarská organizace ZLSC jako závažný problém. Stává se totiž u nich, kterých náboženských skupin kritériem pro uzavření sňatku a je tedy podstupováno nedobrovolně. Ještě v tomto problému je potom důležitostí informací - zdravotní stav je často odhalen bez souhlasu osoby (LHRC & ZLSC, 2012). Dochází tak k porušování základních lidských práv jako je právo na soukromí a právo založit rodinu, a pochopitelně také k další stigmatizaci.

7.4.3 Diskriminace osob s postižením

Lidé s postižením tvoří jednu z nejzranitelnějších minorit, především kvůli faktu, že se o sebe často nejsou schopni postarat. Pro svůj život potřebují neustálý dohled a péči od někoho, který by zajistil plnění základních životních potřeb. V Tanzanii žije osob s postižením poměrně velký počet – podle ILO (2009) tvoří handicapovaní lidé asi 9 % populace, což jsou přibližně 3 miliony obyvatel.⁴⁷ Podle zprávy National Bureau of Statistics za rok 2008 se potom přibližně ve 13 % domácností nachází alespoň jeden člověk s postižením.

Tabulka 8: Počet zdravotně postižených v Tanzanii v roce 2002

Typ postižení	%	Počet
Tělesné postižení	28	967 932
Zrakové postižení	27	933 363
Sluchové postižení	20	691 380
Mentální postižení	8	276 552
Mnohoetné postižení	4	138 276
Jiný typ	13	449 397
Celkem	100 %	3 456 900

zdroj: Ministry of Labour, Youth Development and Sports, 2004, s. 3

OSN ratifikovalo ke konci roku 2006 mezinárodní Úmluvu o právech osob se zdravotním postižením, která se tak stala prvním právně závazným dokumentem o ochraně práv této marginalizované skupiny. Jako lidé s postižením jsou chápáni ti, kteří „mají dlouhodobé fyzické, psychické, rozumové i smyslové postižení, které má za následek v interakci s různými bariérami omezovat jejich plné zapojení do společnosti“ (2006,

⁴⁷ Do jisté míry můžeme do kategorie postižených zahrnout i výše zmíněné albíny kvůli vadám zraku, problematika diskriminace této skupiny je však natolik specifická, že jim byla věnována vlastní kapitola.

1. 1). Principy Úmluvy jsou potom účta k lidské důstojnosti, nediskriminace, plné zaplacení do společnosti, respekt vůči odlišnostem, rovnost příležitostí aj. (tamtéž, l. 3). Pro potřeby práce je stěžejní článek 5, který se zabývá rovností a nediskriminací, a který zavazuje státy k potírání diskriminace před soudem, k zajištění právních ochranných prostředků a zajištění adekvátních prostor pro postižené. Úmluva rovněž zavazuje státy, aby podnikaly takové kroky, které zabrání, aby se postižené osoby staly subjektem násilného jednání, týrání, nelidského a ponižujícího jednání aj. Postižení by rovněž neměli být vyloučeni ze vzdělávacího systému, z možnosti získat pracovní pozice, které jsou schopni vykonávat a mají rovněž právo na nejvyšší možný zdravotní standard (tamtéž, 2006).

Tanzanská ústava pak v článku 11 zaručuje, že podnikne takové kroky, které jednotlivci zajistí právo na práci, vzdělání a sociální zabezpečení ve zdraví, nemoci i zdravotní nezpůsobilosti (Constitution of the United Republic of Tanzania, 1977). Tanzanie rovněž přijala v roce 2010 Zákon o lidech s postižením, který má chránit a podporovat práva postižených osob.⁴⁸

Navzdory k přijetí a závázání se k plnění těchto dokumentů se lidé s postižením stále v běžném životě s diskriminací setkávají. Nedostává se jim tolik potřebné zdravotní péče především z toho důvodu, že jim chudoba neumožňuje pořídit si vybavení, které by umožnilo postiženému se alespoň dopravit do zdravotnického zařízení. Podle zprávy National Bureau of Statistics (2008) považují totiž postižení za problém i samotnou přepravu. Vzhledem k vysokému počtu lidí s vadami zraku je také potřebné poskytovat informace i prostřednictvím materiálů psaných slepeckým písmem.

Akolé mají postižení lidé podle přijatých úmluv právo na vzdělání, školy nejsou připraveny a vybaveny tak, aby je mohli handicapovaní navštěvovat. První stupeň základní školy tak navštěvuje méně než 40 % postižených dětí (tamtéž). Akolé byl také v roce 1982 pro zlepšení situace handicapovaných zaveden zákon, který požadoval poskytnout práci alespoň jedné postižené osobě z každých 50 pracovníků (tamtéž), postižení se musí stále potýkat s nedostatkem pracovních příležitostí. Ze zprávy zabývající se množstvím zaměstnaných postižených osob v Dar es Salaamu vyplývá, že z přibližně 25 000 pracovníků zaměstnaných ve 126 společnostech bylo postižených necelé 1 % (Kweka, 2010, s. 21). Tyto faktory potom mohou vyústit v situaci, kdy postiženým nezbyvá nic jiného, než žebrať a bydlet na ulici. (LHRC & ZLSC, 2011).

Problémem rovněž zůstává sociální stigma a izolace, ke které někdy donutí postiženého i vlastní rodina. Malá informovanost a tradiční pověry, že je postižený

⁴⁸ Základními principy jsou zdravotní péče, sociální podpora, dostupnost, rehabilitace, vzdělání a školení, komunikace, zaměstnání a podpora základních práv osob s postižením.

v rodině prokletím a způsobuje jí smůlu, potom může eskalovat v opuštění handicapovaného, v horším případě jeho zabití, aby se rodina prokletí vyhnula. Tyto pověry a mýty jsou potom jedním z důvodů, proč jsou (nejen) handicapovaní dále diskriminováni. (LHRC & ZLSC, 2011).

8 Diskriminační tendence, jejich důsledky a potenciální rizika

Ve výše zmíněných kapitolách zabývajících se diskriminačními tendencemi minorit byla v tšina potenciálních i reálných důsledků diskriminace zmíněna, pro lepší orientaci však budou stručně shrnuty v této samostatné kapitole.

V případě albínů se setkáváme s jednou z nejsilnějších forem útisku v Tanzanii. Albíni jsou diskriminováni nejen z pohledu nedostatečné zdravotní péče, což se dá vzhledem k jejich životním podmínkám nazvat téměř existenčním problémem, ale nedostává se jim také vzdělání z důvodu neschopnosti vytvořit školám podmínky pro takto postižené studenty. Ženské pohlaví se potom kvůli povrám stává sexuálním terčem mužů, kteří věří, že pohlavní styk s albínkou vyléčí nákazu virem HIV. Mýt kolem albinismu existuje velké množství; jeden z nich říká, že částí tla albína přináší štěstí, a tak se tato skupina setkává i s násilnými útoky, které končí i smrtí. Oficiální vláda hlásí až o sedmdesáti zavražděných albínech za posledních šest let.

Status LGBT osob je v Tanzanii velmi nízký. Homosexualita je zde zakázána a je dokonce zakotvena v trestním zákoníku s hrozbou poměrně vysokých trestů. V Tanzanii neexistuje mnoho organizací, které by podporovaly tuto minoritu, a už z důvodu strachu z represe ze strany vlády i náboženského přesvědčení. Ženy se také občas musí potýkat se sexuálním násilím ze strany mužů. Jedná se o tzv. „nápravné znásilnění“, které je má přesvědčit, o jejich heterosexuální orientaci. Výzkumy sledující mínění ve společnosti navíc přichází s výsledky, které nejsou pro homosexuálně orientované příliš příznivé, naprostá většina dotázaných totiž souhlasí se zákazem homosexuality v Tanzanii, a to i přes snahu západních států vyzývajících k zastavení homofobie.

Další skupinou, která se v Tanzanii setkává s diskriminací, jsou senioři, především pak starší ženy a vdovy. Vdovám je často z tradičních důvodů upíráno právo na důchod, po smrti manžela potom končí bez domova a bez finančních zdrojů. Jedním z dalších závazků, se kterými se musí senioři potýkat, jsou pozstalí sirotci po smrti svých potomků. Pro seniory představují děti, o které se musí následně postarat, značnou zátěž, zvláště pak ve finanční nouzi. Senioři se také setkávají s diskriminací ze strany zdravotníků. Vzhledem k tomu, že pracují většinou v neformálním sektoru, nemají nárok na pojištění a důchod, situaci potom komplikuje i fakt, že mnoho z nich nedisponuje identifikačním dokladem, kterým by se případně mohli o svá práva přihlásit. Jejich nedostatečná vzdělanost ohledně práv, která jim náleží, jsou potom další překážkou, která jim brání v důstojném dožití a odpočinku.

Lidé s onemocněním HIV/AIDS se potýkají s diskriminací především v oblasti zdravotnictví. Tanzanie patří mezi země s nejvyšším počtem obětí úmrtí na AIDS a počet nakažených dlouhodobě výrazně neklesá. Vláda sice přišla se zavedením samostatné instituce zabývající se problematikou tohoto onemocnění (TACAIDS), zahrnuje rovněž LGBT osoby jakožto jednu z nejohroženějších skupin nákazou HIV/AIDS i přes její „nelegální“ status do strategického plánu proti boji s HIV/AIDS, jako nejvyšší problém se však ukazuje tzv. stigma, které představuje jednu z klíčových překážek při zabránění rozšíření nemoci. Nevzdělanost, ignorace problému a strach z odhalení pak zapříčiní její další šíření. Podle sledovaných výzkumů se nakažení setkávají s jedním z nejsilnějších projevů diskriminace paradoxně ze strany zdravotnického personálu. Příčina je jednak ve strachu z přenosu nemoci, a už kvůli nedostatku množství ochranných pomůcek, nebo malému vzdělání. Nakažení HIV/AIDS se také často setkávají při zjištění zdravotního stavu se slovním napadáním, ztrátou práce a odlivem zákazníků. V Zanzibaru jsou v rámci některých náboženských skupin lidé donuceni podstupovat tzv. předmanželské otestování, kdy se zjišťuje, jestli jsou oba z partnerů zdraví. Často tu potom dochází k porušení práva na soukromí osoby a informace, když je zdravotní stav vyžrazen oddávajícímu i jiným osobám.

Lidé s postižením se jako extrémně zranitelná minorita potýkají především s diskriminací v zaměstnání, přestože byl přijat zákon, který stanovuje požadavky na zaměstnání i postižených osob. I v hlavním městě dochází k situaci, kdy stanovy usilující zaměstnat alespoň jednoho postiženého na každých 50 zaměstnanců nejsou naplněny. Nedostatek vybavení a školeného personálu pak ztěžuje postiženým v běžce absolvovat alespoň základní vzdělání. Velkým problémem se rovněž jeví neschopnost postižených přepravit se do zdravotnického zařízení a s tím spojená nedostatečná péče. Postižení se rovněž setkávají se sociální exkluzí a fyzickým násilím, které kvůli tradičním pověrám, že postižený nosí rodinnou smrt, může vést v opuštění nemocného, a dokonce i jeho násilnou smrt.

Hnilica (2010, str. 18) uvádí, že diskriminace může nabývat podoby „odpírání přístupu ke vzdělání, k pracovním příležitostem, ke zdrojům, statusům atd. Může mít i podobu aktivní agrese (genocida, lynování, týrání, sexuální obtěžování, zneužívání atp.)“. Vyjma genocidy se minority se všemi jmenovanými projevy v Tanzanii setkávají.

Lynování a týrání podstupují všechny sledované skupiny – albáni, senioři a handicapovaní lidé jsou vystaveni útokům kvůli tradiční víře v mýty a pověry a rovněž kvůli obvinění ze zločinu zakázaného pro násilnictví. Se sexuálním násilím, tzv. nápravným znásilněním, se setkávají rovněž lesby, albínky jsou pak znásilňovány pro rozšíření pověr o vyléčení AIDS.

S nerovným přístupem ke vzdělání se setkávají především albíní a postižení, jejichž specifickým požadavkem nejsou školy schopny vyhovět, špatný přístup ke zdravotní péči se potom vzhledem k chudobě a vzdálenosti nemocnic od venkova, kde většina obyvatel žije, dotýká naprostě většiny, nejen minorit.

Individuální následky diskriminace mohou být různé v závislosti na kultuře. Watson a Corrigan (2002) ve své studii o vlivu stigmatu na participaci ve společnosti rozdělují stigma na „veřejné“ a „vlastní“, tj. takové, které vytváří o postiženém jedinci buď společnost, nebo on sám. Oba typy stigmatu mají tři úrovně – stereotypy, předsudky a diskriminaci. V případě veřejného stigmatu se v rámci stereotypu vytváří negativní představy o skupině (např. neschopnost), které se potom spojují s předsudkem v podobě souhlasu se stereotypem i vyvolaných emocí (např. strach ze skupiny). Následkem je potom vyhýbání se skupině a neposkytnutí dostateku příležitostí. V případě osobního stigmatu potom o sobě jedinec přijímá stereotyp, který ve společnosti vládne, dochází k negativní emoční reakci, kdy se jedinec začíná podceňovat, a celkovým následkem je potom ztráta snahy usilovat o získání příležitostí (tamtéž, s. 6).

Hnilica dále uvádí, že pokud jsou stereotypy, předsudky a diskriminace běžnými a všeobecně rozšířenými jevy, mají potom „závažné důsledky jak pro kvalitu života příslušníků diskriminovaných skupin, tak pro existenci demokratických institucí“ (2010, str. 9). Vzhledem k tomu, že jakkoli byli sledované skupiny nazývány minoritami, mají v Tanzanii velmi početné zastoupení, sociální stigma se tedy dotýká velké části tanzanské společnosti a má to mít v konečném negativní následky - ukazuje se, že například u případů HIV/AIDS má stigma a sociální vyloučení dokonce opačný účinek, než společnost svým jednáním zamýšlí. Ignorance problému, která má za pramenit z nedůvěry, neochoty se nechat testovat a přijmout diagnózu apod., potom vede mj. k dalšímu šíření nákazy, rozpadu klasických sociálních struktur⁴⁹ a ekonomické zátěži státu, která je v případě chudých zemí jedním z klíčových faktorů rozvoje.

⁴⁹ Jak bylo výše řečeno, výchovná důležitost, jejichž rodiče žijí v zemi s AIDS, často připadne prarodičům. V případech, kdy je dítě samo nakažené, pak má zažít odmítnutí ze strany širší rodiny, školy i zdravotnictví (AVERT, 2012).

9 SWOT analýza

Vhodným prostředkem, jak dosáhnout komplexnějšího výstupu problematiky, je využití SWOT analýzy. Tato analýza zohledňuje 4 skupiny faktorů, které mají vliv na zkoumaný problém. Jedná se o silné a slabé stránky a příležitosti a hrozby. První dvě jmenované se řadí mezi tzv. interní faktory, kdy je jejich působení ovlivněno vnitřní charakteristikou zkoumaného problému. Příležitosti a hrozby potom spadají mezi externí faktory, tedy faktory, na které má vliv okolní prostředí (Grasseová, 2006).

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • relativně stabilní vláda • prosazení zástupců minorit v parlamentu • programy na podporu minorit • přijetí zákonů umožňujících implementaci těchto programů 	<ul style="list-style-type: none"> • dlouhodobá neschopnost vyřešit problémy (HIV/AIDS, násilné útoky) • nedostatečné vzdělání okolí i samotných postižených • nedostatečné pokrytí NGOs v potřebných oblastech • nedostatečná kooperace jednotlivých NGOs • špatný sociální a zdravotní systém
Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> • „donor darling“ • zapojení Tanzanie do programů • Tanzanie jako součást mezinárodních smluv a dohod • množství nezávislých neziskových organizací 	<ul style="list-style-type: none"> • nerespektování mezinárodních úmluv a dohod + odmítání „západních“ principů • diskriminace jako příčina narušování chodu demokratických institucí <p>➔ zhoršení vztahů s ostatními zeměmi, omezení mezinárodní pomoci a rozvojových programů</p>

10 Závěr

Bakalářská práce se zabývala diskriminačními tendencemi na píkkladu afrického státu Tanzanie se zaměřením na konkrétní sociální skupiny – albíny, seniory, LGBT osoby, postižené osoby a osoby nakažené virem HIV/AIDS. Cílem práce bylo zmapovat tyto tendence a zjistit, jaká práva a svobody menšiny mají, jak jsou tato práva narušována a jaké mohly být případně příiny těchto diskriminačních tendencí. V závěru práce byly vyvozeny i d sledky diskriminace a byla provedena SWOT analýza, která poukázala na potenciál i slabé stránky Tanzanie při řešení celé problematiky.

V jednotlivých kapitolách byly nejprve nastíněny životní podmínky konkrétních skupin, dále byly zmíněny nejdležitější organizace, které se touto problematikou v rámci dané skupiny zabývají, a došlo k identifikaci podob diskriminace. Na základě získaných poznatků je zřejmé, že naprostá většina typů diskriminace se dotýká všech sledovaných skupin - jedná se o násilné útoky, nerovný přístup ke vzdělání a zaměstnání i nedostatečnou zdravotní péči.

Tanzanie vyvíjí aktivity, které mohou v dlouhodobém horizontu zlepšit rozvoj země, a podniká kroky, které vedou k posílení povědomí o problematice diskriminace. Jedním z důvodů, proč ale tyto kroky nejsou efektivnější, je soustředění se především na městské oblasti, kde se nachází rovněž velké množství neziskových organizací. Naprostá většina z nich má sídlo ve městě Dar es Salaam, zbylé potom ve vesměch, jako jsou Arusha i Songea, zatímco k nejvíce násilným útokům a obecní diskriminaci dochází právě na venkově a v odlehlých oblastech. Vláda a neziskové organizace by se proto měly soustředit na pokrytí okrajových částí země, především regionu Velkých afrických jezer.

Jednou z priorit by také měla být snaha odstranit sociální stigma, které zabraňuje efektivnímu léčení postiženého i jeho integraci do společnosti. Diskriminace, se kterou se všechny výše zmiňované skupiny setkávají, totiž nemá dopad jen na kvalitu života konkrétně diskriminovaného jedince (zmiňované fyzické a sexuální násilí, odpírání vzdělání apod.), ale dlouhodobě ovlivňuje celou společnost na několika úrovních. Špatná zdravotní péče, diskriminace nemocných a stigma vede například k dalšímu šíření nemocí, které mohou ve výsledku silně zasáhnout i ekonomiku země, narušit sociální struktury a oslabit tak její vývoj.

Vzhledem k pozici tzv. „donor darling“, zapojení se do mnoha rozvojových projektů a velkého počtu zde působících neziskových i vládních organizací má Tanzanie potenciál přerušit neustálý cyklus stigmatizace a diskriminace a tím v důsledku posílit své postavení mezi ostatními rozvojovými zeměmi.

Shrnutí

Bakalářská práce se zabývá tématem diskriminačních tendencí na případové studii afrického státu Tanzanie. Cílem je zmapování diskriminace a porušování lidských práv v zanedbávaných menšinách jako jsou albíni, LGBT osoby, lidé se zdravotním znevýhodněním, nemocní HIV/AIDS a senioři. Jednotlivé kapitoly potom nastiňují situaci těchto minorit a odhalují diskriminační procesy a porušování lidských práv navzdory jejich zakotvení v právoplatných dokumentech.

Klíčová slova: Tanzanie, diskriminace, lidská práva, albíni, senioři, postižení, LGBT, HIV/AIDS

Summary

The bachelor thesis deals with the issue of discriminatory tendencies, applied to case study of Tanzania. The object is to map the discrimination and violation of human rights against ignored minorities, such as albinos, LGBT, people with disability, people living with HIV/AIDS and seniors. Individual chapters describe a situation of these minorities and reveal the discriminatory processes and violation of human rights despite their protection in legitimate documents.

Key words: Tanzania, discrimination, human rights, albinos, seniors, people with disability, LGBT, HIV/AIDS

Seznam použité literatury

Knižní zdroje

Finková, K. Africká unie a její role při zajištění bezpečnosti a stability v Africe. Praha, 2008. Magisterská práce. VŠE, Praha. ISBN nedostupné.

Hnilica, K. Stereotypy, předstupy, diskriminace (pojmy, měření, teorie). Praha: Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1776-3.

Morgan, R; Wierenga S. Tommy Boys, Lesbian Men, and Ancestral Wives: Female Same-Sex Practices in Africa. Jacana Media, 2006. ISBN 978-1770090934.

Murray, R. Human Rights in Africa: From the OAU to the African Union. Cambridge University Press, 2005. ISBN 978-0521839174.

Růžička, M. Zákaz diskriminace podle Evropské úmluvy na ochranu lidských práv a základních svobod. Právník, 2007, ro. 146, č. 6, s. 631. ISSN 0231-6625.

Online zdroje

Able Child Africa. Centre On Disability (ICD) Tanzania [online]. 2012 [cit. 2012-12-06]. Dostupné z: <http://ablechildafrica.org/our-partners/information-centre-on-disability/>.

African Charter on Human and Peoples' Rights. [online]. 1981 [cit. 2012-12-02]. Dostupné z: <http://www.hrcr.org/docs/Banjul/afhr.html>.

African Commission on Human and Peoples' Rights. About ACHPR [online]. 2012 [cit. 2012-12-01]. Dostupné z: <http://www.achpr.org/instruments/achpr/>.

Albinism Fellowship. About Albinism [online]. 2012 [cit. 2012-12-01]. Dostupné z: http://www.albinism.org.uk/about_albinism.php.

Ammon, R. Gay Tanzania—Silence in Africa: Global Gayz.com [online]. 2009 [cit. 2012-12-03]. Dostupné z: <http://www.globalgayz.com/africa/tanzania/gay-tanzania-silence-in-africa-2/>.

Amnesty International. Amnesty International Report 2011 [online]. 2011 [cit. 2012-12-02]. Dostupné z: http://files.amnesty.org/air11/air_2011_full_en.pdf.

Amnesty International. About Amnesty International [online]. 2012a [cit. 2012-12-01]. Dostupné z: <http://www.amnesty.org/en/who-we-are/about-amnesty-international>.

Amnesty International. Amnesty International Report 2012b [online]. 2011 [cit. 2012-12-02]. Dostupné z: http://files.amnesty.org/air12/air_2012_full_en.pdf.

AVERT. HIV & AIDS Stigma and Discrimination [online]. 2012 [cit. 2012-12-06]. Dostupné z: <http://www.avert.org/hiv-aids-stigma.htm#contentTable4>

BBC News. Alarming Africa male gay HIV rate [online]. 2009 [cit. 2012-12-02]. Dostupné z: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/8158469.stm>.

Bertrand et al. Implicit Discrimination. The American Economic Review [online]. 2005, Vol. 95, No. 2. s. 94-98 [cit. 2012-12-02]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/4132797>.

Center for Health Market Innovations. Disabled Organization for Legal Affairs and Social Economic Development (DOLASED) [online]. 2010 [cit. 2012-12-05]. Dostupné z: <http://healthmarketinnovations.org/program/disabled-organization-legal-affairs-and-social-economic-development-dolased>.

Centre for Civil and Political Rights. International covenant on civil and political rights [online]. 2007 [cit. 2012-12-02]. Dostupné z: http://www.ccprcentre.org/doc/HRC/Tanzania/CCPR_C_TZA_4_E.pdf.

Conference on Security and Co-operation in Europe Final Act. [online]. 1975 [cit. 2012-12-02]. Dostupné z: <http://www1.umn.edu/humanrts/osce/basics/finact75.htm>.

Constitution of the United Republic of Tanzania. [online]. 1977 [cit. 2012-12-01]. Dostupné z: <http://www.judiciary.go.tz/downloads/constitution.pdf>.

Constitutive Act of the African Union. [online]. 2000 [cit. 2012-12-02]. Dostupné z: http://www.au2002.gov.za/docs/key_oau/au_act.htm.

Cruz-Inigo et al. Albinism in Africa: Stigma, Slaughter and Awareness Campaigns. [online]. *Dermatol Clin.* 2011; 29: 79-87 [cit. 2012-12-01]. Dostupné z: <http://download.journals.elsevierhealth.com/pdfs/journals/0733-8635/PIIS0733863510001403.pdf>.

Dickinson, D. Cancer stalks Tanzania's albinos [online]. *BBC News*, 2003 [cit. 2012-12-02]. Dostupné z: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/2982116.stm>.

EAC. About EAC. [online]. 2012a [cit. 2012-12-02]. Dostupné z: http://www.eac.int/index.php?option=com_content&view=article&id=1&Itemid=53.

EAC. History of the EAC - Milestones in the EAC Integration Process [online]. 2012b [cit. 2012-12-02]. Dostupné z: http://www.eac.int/index.php?option=com_content&view=article&id=44&Itemid=54&limitstart=1

EAC Treaty. [online]. 1999 [cit. 2012-12-02]. Dostupné z <http://www.afrimap.org/english/images/treaty/EACTreaty.pdf>

Envaya. NASSA Brotherhood Society for the Aged [online]. b.d. [cit. 8.12.2012]. Dostupné z: <https://envaya.org/NAB/history>.

Grimm, N. Combating Discrimination Against AIDS Patients in Tanzania: Human Rights Brief [online]. 1997, ro . 4, . 3 [cit. 2012-12-05].

Erb, S. A study of older people's livelihoods in Tanzania. *HelpAge International*. [online]. 2011 [cit. 2012-12-02]. Dostupné z: <http://www.helpage.org/silo/files/a-study-of-older-peoples-livelihoods-in-tanzania.pdf>.

Ezilon.com. Tanzania Map - Political Map of Tanzania [online]. [cit. 2012-12-11]. Dostupné z: <http://www.ezilon.com/maps/africa/tanzania-maps.html>

Grasseová, M.: Využití SWOT analýzy pro dlouhodobé plánování. *Obrana a strategie*. 2006, 2, s. 48-55. Dostupný také z WWW: <http://www.defenceandstrategy.eu/filemanager/files/file.php?file=6510>.

HelpAge International. Ochrana práv seniorů v Africe [online]. 2008 [cit. 2012-12-02]. Dostupné z: <http://www.zivot90.cz/uploads/document/85.pdf>.

HelpAge International. Hadija, early 60s, Tanzania [online]. 2012a. Dostupné z: <http://www.helpage.org/newsroom/life-stories/rights/hadija-tanzania/?keywords=witchcraft>.

HelpAge International. Tanzania [online]. 2012b [cit. 2012-12-08]. Dostupné z: <http://www.helpage.org/where-we-work/africa/tanzania/>.

Hong et al. Albinism in Africa as a public health issue. BMC Public Health [online]. 2006, 6(1):212 [cit. 2012-12-20].

Human Rights Watch. About Us [online]. 2012 [cit. 2012-12-01]. Dostupné z: <http://www.hrw.org/about>.

Charta Organizace spojených národů a Statut mezinárodního soudního dvora. [online]. 1973 [cit. 2012-12-02]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/charta-organizace-spojnych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>.

Informační centrum OSN v Praze. O OSN [online]. 2005a [cit. 2012-12-02]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/system-osn/o-osn/>.

Informační centrum OSN v Praze. Lidská práva [online]. 2005b [cit. 2012-12-02]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/lidska-prava/>.

Informační centrum OSN v Praze. Lidská práva. Instituce na ochranu lidských práv – Vysoký komisař pro lidská práva. [online]. 2005c [cit. 2012-12-02]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/lidska-prava/?kap=7&subkap=35>.

International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies. Great Lakes: Red Cross moves to address humanitarian aftermath of albino killings [online]. 2009 [cit. 2012-12-02]. Dostupné z: <http://www.ifrc.org/en/news-and-media/news-stories/africa/tanzania/great-lakes-red-cross-moves-to-address-humanitarian-aftermath-of-albino-killings/>.

International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies. Through albino eyes [online]. 2011 [cit. 2012-12-02]. Dostupné z: <http://w3.ifrc.org/Docs/Reports/177800-Albinos-Report-EN.pdf>.

International Labour Organization. Inclusion of People with Disabilities in the United Republic of Tanzania [online]. 2009 [cit. 2012-12-03]. Dostupné z: http://www.ilo.org/wcmstp5/groups/public/@ed_emp/@ifp_skills/documents/publication/wcms_111461.pdf.

Kabendera, E. Government should do more in war on albino killings [online]. 2012, IPP Media [cit. 2012-12-02]. Dostupné z: <http://www.ippmedia.com/frontend/index.php/ahtml/=1?l=41441>

Kelley, K. Dar told: Resume trials of albino killers [online]. 2009, The East African [cit. 2012-12-02]. Dostupné z: <http://www.theeastafrican.co.ke/news/-/2558/640210/-/r0mww0z/-/index.html>.

Kiragu J.; Nyong'o, Z. LGBTI Organizing in East Africa: The True Test for Human Rights Defenders. Urgent Action. 2005 [cit. 2012-12-02].

Kisizza, Et al. Stigma and Discrimination on HIV/AIDS in Tanzania: Tanzania Health Research Bulletin [online]. 2002, ro . 4, . 2 [cit. 2012-12-04].

Kromberg, G.R; Jenkins, T. Prevalence of albinism in the South African negro [online]. S. Afr. Med. J. 1982 Mar 13;61(11):383-6. [cit. 2012-12-02]. Dostupné z: <http://archive.samj.org.za/1982%20VOL%20LXI%20Jan-Jun/Articles/03%20March/2.4%20PREVALENCE%20OF%20ALBINISM%20IN%20THE%20SOUTH%20AFRICAN%20NEGRO.pdf>.

Kweka, J. Employment of Persons With Disabilities in Dar Es Salaam Tanzania: An Assessment of the Proportion of Persons with Disabilities in the Workplace [online]. 2010 [cit. 2012-12-01]. Dostupné z: http://www.ccbtr.or.tz/uploads/media/CCBRT_Disability_Employment_Survey.pdf.

Larson, S. Magic, Mutilation, and Murder: A Case for Granting Asylum to Tanzanian Nationals with Albinism. Pace International Law Review Online Companion [online].

2011, ro . 2, . 8 [cit. 2012-12-02]. Dostupné z:
<http://digitalcommons.pace.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1023&context=pilronline>.

Lhotský, J. Specifika regionální ochrany lidských práv: Africký soud pro lidská práva a práva národ . In COFOLA 2011: The Conference Proceedings. Brno: Masarykova univerzita, 2011. Dostupné z:
http://www.law.muni.cz/sborniky/cofola2011/files/normotvorba/Lhotsky_Jan_6134.pdf.

LHRC & ZLSC. Tanzania Human Rights Reports 2009 [online]. 2010 [cit. 2012-12-02]. Dostupné z: <http://www.humanrights.or.tz/wp-content/uploads/2010/10/Tanzania-Human-Rights-Report-2009.pdf>.

LHRC & ZLSC. Tanzania Human Rights Reports 2010 [online]. 2011 [cit. 2012-12-02]. Dostupné z: <http://www.humanrights.or.tz/wp-content/uploads/2011/05/HUMAN-RIGHTS-REPORT-FINAL-FINAL1.pdf>.

LHRC & ZLSC. Tanzania Human Rights Reports 2011 [online]. 2012 [cit. 2012-12-02]. Dostupné z: <http://www.humanrights.or.tz/wp-content/uploads/2010/09/TANZANIA-HUMAN-RIGHTS-REPORT-2011.pdf>.

Luande et al. The Tanzanian human albino skin. [online]. In Natural history. Cancer 1985; 55(8): 1823-1828. [PubMed]. Dostupné z:
<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/1097-0142%2819850415%2955:8%3C1823::AID-CNCR2820550830%3E3.0.CO;2-X/pdf>.

Mboghoina,T.; Osberg, L. Social Protection of the Elderly in Tanzania: Current Status and Future Possibilities: REPOA [online]. 2010 [cit. 2012-12-02]. Dostupné z:
http://www.repoa.or.tz/documents_storage/Publications/10-5%20%20WEB.pdf.
Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech [online].1966 [cit. 2012-12-02]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/mezinarodni-pakt-o-hospodarskych-socialnich-a-kulturnich-pravech.pdf>.

Mezinárodní pakt o občanských a politických právech [online].1966 [cit. 2012-12-02]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/mezinar.pakt-obc.a.polit.prava.pdf>.

Mezinárodní úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace. [online]. 1965 [cit. 2012-12-01]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/umluva-ras.diskriminace.pdf>.

Ministry of Labour, Youth Development and Sports. National Policy of Disability [online]. 2004 [cit. 2012-12-05]. Dostupné z: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@ed_emp/@ifp_skills/documents/publication/wcms_111461.pdf.

Minority Rights Group International. Who are minorities? [online]. 2007 [cit. 2012-12-02]. Dostupné z: <http://www.minorityrights.org/566/who-are-minorities/who-are-minorities.html>.

Mkinga, M.; Z. Ubwani. Tanzania says NO to UK: The Citizen [online]. 2011 [cit. 2012-12-03]. Dostupné z: <http://thecitizen.co.tz/component/content/article/37-tanzania-top-news-story/16756-tanzania-says-no-to-uk.html>.

Murray, S.O. Homosexuality in "Traditional" Sub-Saharan Africa and Contemporary South Africa. [online]. 1998 [cit. 2012-12-02]. Dostupné z: http://semgai.free.fr/doc_et_pdf/africa_A4.pdf.

Neacsu, A.E. Defending albinos' rights to life [online]. International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies, 2009 [cit. 2012-12-02]. Dostupné z: <http://www.ifrc.org/en/news-and-media/news-stories/international/defending-albinos-rights-to-life/>.

New African. White Skin, Black Souls [online]. 2000 [cit. 2012-12-02]. Dostupné z: http://www.africasia.com/archive/na/00_02/naft0203.htm

Ng'Wanakilala, F. Tanzania stands firm on aid-gay rights spat with UK: Reuters [online]. 2011 [cit. 2012-12-03]. Dostupné z: <http://www.reuters.com/article/2011/11/04/oukwd-uk-tanzania-rights-idAFTRE7A35M220111104>.

NOAH. What is Albinism?. [online]. 2010 [cit. 2012-12-20]. Dostupné z: http://www.albinism.org/publications/2010/What_is_Albinism.pdf.

Nyblade et al. Working Report Measuring HIV Stigma: Results of a Field Test in Tanzania [online]. 2005 [cit. 2012-12-02]. Dostupné z: <http://www.popcouncil.org/Horizons/ORToolkit/AIDSQuest/instruments/stigindicators.pdf>

Pechová, O. (2007). Diskriminace a její příčiny z pohledu psychologie. In Radka Neumannová a Martina Kykalová (Eds.). (2007). Antidiskriminace vzdělávání a veřejná správa v ČR. 2nd ed. Praha, Multikulturní centrum, 8-17.

Penal Degree Act. Zanzibar. [online]. 2004 [cit. 2012-12-02] [PDF by George Kazi]. Dostupné z: http://defensewiki.ibj.org/images/9/90/Zanzibar_Penal_Code.pdf.

Pew Forum on Religion and Public Life. Tolerance and Tension: Islam and Christianity in Sub-Saharan Africa [online]. 2010 [cit. 2012-12-02]. Dostupné z: <http://www.pewforum.org/newassets/images/reports/sub-saharan-africa/sub-saharan-africa-full-report.pdf>.

Pew Research Center. World Publics Welcome Global Trade - But Not Immigration: 47-Nation Pew Global Attitudes Survey [online]. 2007 [cit. 2012-12-01]. Dostupné z: <http://www.pewglobal.org/files/2007/10/Pew-Global-Attitudes-Report-October-4-2007-NOT-EMBARGOED.pdf>.

Ranchod, S; Boezak S. Hivos' Role in LGBT Emancipation in Southern Africa: 1995 - 2006. [online]. 2007 [cit. 2012-12-03]. Dostupné z: <https://www.comminit.com/clickthru/59cf3e94b11979d76dd6d621df088998?node=316659>.

Rapid Funding Envelope. Tanzania's Elderly Coming Out From The Darkness [online]. 2007 [cit. 2012-12-02]. Dostupné z: http://www.rapidfundingenvelope.org/pdf/SuccessStories/0507_KINSHAI.pdf.

Real Clear World. HIV/AIDS Statistics Worldwide [online]. 2012 [cit. 2012-12-02]. Dostupné z: <http://hiv-stats.realclearworld.com/>.

Restless Development. Attitudes of Young People Towards Same Sex Relationship In The Southern Highlands of Tanzania: Survey Report [online]. 2012 [cit. 2012-12-03]. Dostupné z: <https://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:xgZ4V3RNnHcJ:www.restlessdevelopm>

ent.org/file/res-tz-surveyreport-attitudes-of-young-people-towards-same-sex-relationships-march2012-doc+&hl=cs&pid=bl&srcid=ADGEESjse-H_SJHo_eKkVtloazrr45Ypa-Mbs8k7nM-Y_F-cbzV3cd1tVYx4lwL457OWGPuEnlanMfj6gKzWSfKOhziYzLUu9fAzVp7TOlez9AZkeCPV65xX2pHuPnJrDEkgmTTLVmf5&sig=AHIEtbQr3IGCnnCCe-1wQM6n8BAhUQ2RRA.

Sexual Offences Special Provisions Act, 1998: United Republic of Tanzania. [online] 1998 [cit. 2012-12-02]. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b5098.html>.

Shafer, A. Tanzania's Persecuted Albinos [online]. b.d. [cit. 2012-12-01]. Dostupné z: <http://www.umich.edu/~mjia/Current%20Articles/Tanzania's%20Persecuted%20Albinos-%20Andrea%20Shafer.pdf>.

SHDEPHA. About SHDEPHA+ [online]. 2011 [cit. 2012-12-02]. Dostupné z: http://www.shdepha.or.tz/about_us.php.

Shivyawata: Profile. [online]. [cit. 2012-12-20]. Dostupné z: http://www.radardevelopment.com/fileadmin/downloads/SHIVYAWATA_PROFILE.pdf.

Simona, B. E. Albinos in black Africa: problems and solutions [online]. 2004, International Journal of Dermatology, . 43 [cit. 2012-12-02]. Dostupné z: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1365-4632.2004.01719.x/pdf>.

Tanzania Albino Society. Tanzania Albino Society [online]. b.d. [cit. 2012-12-02]. Dostupné z: <http://www.tanzaniaalbinosociety.org/>.

Tanzania Commission For AIDS. About Us [online]. 2012 [cit. 2012-12-02]. Dostupné z: <http://www.tacaids.go.tz/about-tacaids.html>.

Tanzania Commission For AIDS et al. Tanzania. HIV/AIDS and Malaria Indicator Survey 2007-2008 [online]. 2008 [cit. 2012-12-03]. Dostupné z: http://www.measuredhs.com/pubs/pdf/AIS6/AIS6_05_14_09.pdf

Tanzania Penal Code. [online]. 1981 [cit. 2012-12-11]. Dostupné z: http://www.un.org/Depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/TZA_penal_code.pdf

The Constitution of Zanzibar. [online]. 1984 [cit. 2012-12-01]. Dostupné z:
http://www.tz.undp.org/ESP/docs/Legal_Documents/Zanzibar_Constitution.pdf.

The National Bureau of Statistics (Dar es Salaam). Analytical Report For Employment and Earnings Survey 2002. 2007 [dokument ve formátu PDF - komprimovaný ZIP].
Dostupné z: http://www.nbs.go.tz/takwimu/labour/2002_EES_Final_Report.zip.

The National Bureau Of Statistics. Household Budget Survey 2007 Final Report [online]. 2009 [cit. 2012-12-04]. Dostupné z:
<http://www.nbs.go.tz/tnada/index.php/ddibrowser/2/download/39>

The National Bureau Of Statistics. Tanzania 2008 Disability Survey Report [online]. 2008 [cit. 2012-12-02]. Dostupné z:
www.nbs.go.tz/tnada/index.php/ddibrowser/5/download/24.

The National Bureau of Statistics. Tanzania in Figures [online]. 2011 [cit. 2012-12-02]. Dostupné z:
http://www.nbs.go.tz/takwimu/references/Tanzania_in_Figures2010.pdf.

This Day. Crowd kills 2,700 for witch fears. 2006.

Thuku, M. Myths, Discrimination and the Call for Special Rights for Persons with Albinism in sub-Saharan Africa. [online]. 2011 [cit. 2012-12-02]. Dostupné z:
<http://www.amanikenya.com/wp-content/uploads/2011/04/Rights-for-People-with-Albinism-in-Africa.pdf>.

Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen. [online]. 1979 [cit. 2012-12-01].
Dostupné z:
<http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/umluva-o-odstraneni-vsech-forem-diskriminace-zen.pdf>.

Under The Same Sun. What is Albinism? [online]. 2011 [cit. 2012-12-02]. Dostupné z:
<http://www.underthesamesun.com/sites/default/files/What-is-Albinism-UTSS.pdf>.

Under The Same Sun. About US [online]. 2012a [cit. 2012-12-02]. Dostupné z:
<http://www.underthesamesun.com/aboututss>.

Under The Same Sun. Attacks of PWA in Africa [online]. 2012b [cit. 2012-12-02].

Dostupné z:

http://www.underthesamesun.com/sites/default/files/PWA%20Attacks%20in%20Africa_1.pdf.

United Nations Department of Economic and Social Affairs/Population Division. World Population Prospects: The 2010 [online]. 2010 [cit. 2012-12-03]. Dostupné z:

<http://esa.un.org/unpd/wpp/country-profiles/pdf/834.pdf>.

United Nations Tanzania. United Nations Development Assistance Plan [online]. 2011 [cit. 2012-12-04]. Dostupné z:

http://tz.one.un.org/phocadownload/united_nations_development_assistance_plan_july_2011-june_2015.pdf

UNOHRLLS. About LDCs [online]. 2012 [cit. 2012-12-02]. Dostupné z:

<http://www.unohrlls.org/en/ldc/25/>.

Úmluva o právech osob se zdravotním postižením. [online]. 2006 [cit. 2012-12-04].

Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/10774/umluva_CJ_rev.pdf.

U.S. Department of State. Human Rights Report: Tanzania [online]. 2010 [cit. 2012-12-01]. Dostupné z: <http://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/2010/af/154373.htm>.

U.S. Social Security Administration: Office of Retirement. Tanzania [online]. 2011 [cit. 2012-12-03]. Dostupné z:

<http://www.socialsecurity.gov/policy/docs/progdesc/ssptw/2010-2011/africa/tanzania.html>.

Všeobecná deklaráce lidských práv. [online]. 1948 [cit. 2012-12-01]. Dostupné z:

<http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/vseobecna-deklarace-lidskych-prav.pdf>.

Wanjiru, A. Tanzania: albinos are "a walking deal". International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies [online]. 2010 [cit. 2012-12-02]. Dostupné z:

<http://www.ifrc.org/en/news-and-media/news-stories/africa/tanzania/tanzania-albinos-are-a-walking-deal/>.

Watson, A; Corrigan, P.W. The Impact of Stigma on Service Access and

Participation [online]. 2002 [cit. 2012-12-06]. Nepublikovaný dokument. Dostupné z:

<http://www.bhrm.org/guidelines/stigma.pdf>.

WEZESHA. Advancing Equality: Wezesha [online]. [cit. 2012-08-15]. Dostupné z: <http://www.wezeshatz.org/>.

WHO. Data on the size of the epidemic: Number of people (all ages) living with HIV [online]. 2012 [cit. 2012-12-02]. Dostupné z: <http://apps.who.int/gho/data/?vid=22100#>.

WHO. Health Situation Analysis in the African Region: Atlas of Health Statistics, 2011 [online]. [cit. 2012-12-21]. Dostupné z: <http://apps.who.int/medicinedocs/documents/s18863en/s18863en.pdf>

WHO. United Republic of Tanzania: health profile [online]. 2012 [cit. 2012-12-06]. Dostupné z: <http://www.who.int/gho/countries/tza.pdf>.

Witchcraft Act: United Republic of Tanzania. 1928. Dostupné z: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&ved=0CDEQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.lrct.go.tz%2Fdownload%2Fupdated-acts-tanzania%2FWITCHCRAFT.pdf&ei=UHJTUPXhNczWsgaE_oHYCA&usg=AFQjCNFfrpOEZuHWz60w63txpMvl_Y6nSQ&sig2=T-kk0Nw8VNG3I82ZzhADvw.

Seznam příloh

Příloha . 1: Všeobecná deklarace lidských práv

Příloha . 2: Tanzania Penal Code, 1981

Příloha . 3: Sexual Offences Special Provisions Act, 1998

Příloha . 4: Penal Degree Act, 2004

Příloha . 1: Všeobecná deklaráce lidských práv

Článek 2

(1) Každý má všechna práva a všechny svobody, stanovené touto deklarácí, bez jakéhokoli rozlišování, zejména podle rasy, barvy, pohlaví, jazyka, náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národnostního nebo sociálního původu, majetku, rodu nebo jiného postavení.

(2) Žádný rozdíl nebude dále učiněn z důvodu politického, právního nebo mezinárodního postavení země nebo území, k nimž patří osoba přísluší, a jde o zemi nebo území nezávislé nebo podporu enství, nesamosprávné nebo podrobené jakémukoli jinému omezení suverenity.

Článek 5

Nikdo nesmí být mučen nebo podrobován krutému, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu.

Článek 22

Každý člověk má jako člen společnosti právo na sociální zabezpečení a nárok na to, aby mu byla národním úsilím i mezinárodní spolupráčí a v souladu s organizací a prostředky příslušného státu zajištěna hospodářská, sociální a kulturní práva, nezbytná k jeho důstojnosti a k svobodnému rozvoji jeho osobnosti.

Článek 25

(1) Každý má právo na takovou životní úroveň, která by byla s to zajistit jeho zdraví a blahobyt i zdraví a blahobyt jeho rodiny, počítajíc v to zejména výživu, šatstvo, bydlení a lékařskou péči, jakož i nezbytná sociální opatření; má právo na zabezpečení v nezaměstnanosti, v nemoci, při nezpůsobilosti k práci, při ovdovění, ve stáří nebo v ostatních případech ztráty výdělečných možností, nastalé v důsledku okolností nezávislých na jeho vůli.

P íloha . 2: Tanzania Penal Code, 1981

154. Unnatural offences

(1) Any person who

- (a) has carnal knowledge of any person against the order of nature; or
- (b) has carnal knowledge of an animal; or
- (c) permits a male person to have carnal knowledge of him or her against the order of nature;

commits an offence, and is liable to imprisonment for life and in any case to imprisonment for a term of not less than thirty years.

155. Attempt to commit unnatural offences

Any person who attempts to commit any of the offences specified under section 154 commits an offence and shall on conviction be sentenced to imprisonment for a term of not less than twenty years.

157. Indecent practices between males

Any male person who, whether in public or private, commits any act of gross indecency with another male person or procures another male person to commit any act of gross indecency with him, or attempts to procure the commission of any such act by any male person, with himself or with another male person, whether in public or private, is guilty of an offence and is liable to imprisonment for five years.

P íloha . 3: Sexual Offences Special Provisions Act, 1998

"gross indecency" means sexual act that is more than ordinary but falls short of actual

intercourse and may include masturbation and indecent physical contact or indecent behaviour without any physical contact.

P íloha . 4: Penal Degree Act, 2004

158. Any person who:

- (a) enter or arrange a union whether amounting to marriage or not of the person of the same sex;
- (b) celebrate a union with another person of the same sex whether amounting to marriage or not;
- (c) lives as husband and wife another person of the same sex;

shall be guilty of an offence and liable on conviction to imprisonment for a term not exceeding seven years.